

SOLI DEO GLORIA

Solas

číslo 42

jar 2019

sola gratia
jedine milost'

**A on, to Slovo sa stalo telom a stánilo
medzi nami, a hľadeli sme na jeho
slávu, na slávu ako jednorodeného
od Otca a bol plný milosti a pravdy.**

Ján 1:14

Dostalo sa mi zmilovania

1. Dostalo sa mi zmilovania
bez všetkých zásluh, hodností.
Hoc pyšné srdce nežiadalo,
dostalo sa mi milosti.
Viem to a plesám radosťou
/:nad nevídanou milosťou.:/

2. Od Boha som si nezaslúžil
nič iné, len samý hnev.
Zmierenie navždy získala mi
preliata Jeho Syna krv.
Ako to chápať? Čo to je?!
/:Milosrdenstvo – iné nie!:/

3. Tebe to, Bože, vyznať musím,
ľuďom tiež, keď sa spýtajú.
Milosťou Tvojou chcem sa chváliť –
väčšie nič nad ňu nemajú.
Klaniam sa, plesám radosťou
/:nad prenesmiernou milosťou.:/

Spevník *Duchovné piesne*, Nitra 1987, pieseň č. 183.
Publikované s láskavým súhlasom zostavovateľa spevníka.

Obsah

Ján Kalvín	2	Večné splodenie Syna.....	32
Milosť (obsah a význam pojmu)	8	Nestálosť	37
Sola gratia (Jedine z milosti)	10	Odmietnutie evolúcie (upútavka na knihu).....	39
Všetci v Adamovi a všetci v Kristovi	21	Dve percentá z dane z príjmu.....	44
Prvý a posledný Adam.....	27		

Ján Kalvín (fr. Jean Calvin, 1509-1564) a reformácia vo francúzskom Švajčiarsku

Po Zwingliho smrti v októbri 1531 Zürich stratil postavenie protestantského kantónu. Zwingliho reformácia sa neskôr spojila s Kalvínovou reformáciou v Ženeve. Kalvín pokračoval v práci Martina Luthera, ku ktorému sa vďačne hlásil ako k svojmu učiteľovi^{A)}.

Ženeva za Kalvínovho pôsobenia svojím vplyvom prekonala Zwingliho mesto (Zürich), aj Lutherovo mesto (Wittenberg). Kalvínov myšlienkový systém sa dočkal širokého prijatia medzi protestantmi ako prostriedok na pochopenie Biblie^{B)}.

Reformácia v západnom (po francúzsky hovoriacom) Švajčiarsku sa nedá oddeliť od reformácie vo Francúzsku. Prví evanjelizátori tu boli Francúzi, ktorí sem museli ujsť z vlastnej krajiny. Prvým priekopníkom protestantizmu na tomto území bol Francúz Wiliam Farel (1489-1565).

Kalvín sa stal zakladateľom a hlavným organizátorom *reformovanej cirkvi* vo Francúzsku a po francúzsky hovoriacom Švajčiarsku^{C)}. Nebol to misionár ani populárny kazateľ, ale teológ a štátnik. Bol rázny, prísny a neoblomný, no pod povrchom horel oheň vášne a lásky. Hoci sa nikdy nestretol ani s Lutherom ani s Zwinglim, dobre sa poznal s Melanchtonom, s ktorým si písal až do jeho smrti.

Kalvín patrí do druhej generácie reformátorov. Napriek tejto skutočnosti jeho dielo stojí vedľa diela prvých reformátorov vzhľadom na uskutočnenie ďalšej úlohy, bez ktorej by reformácia bola ostala neúplnou. Táto úloha spočívala v systematickom podaní teoló-

gie reformácie a zavedení reformačnej vnútrocirkevnej disciplíny^{A)a)}.

Narodil sa 10. júla 1509 v rodine z vyššej strednej vrstvy. Jeho otec, Gérard Calvin, bol úspešným právnikom a jeho matka bola veľmi nábožná katolíčka. Vzdelával sa s deťmi zo šľachtickej rodiny Hangestovcov, z ktorej pochádzali dvaja noyonskí biskupi, čo spôsobilo, že vždy zostal rezervovaným a uhladeným francúzskym gentlemanom. Podobne ako Melanchton a Zwingli, aj Kalvín začal ako humanista. Dostalo sa mu výborného právnického a filozofického vzdelania na univerzitách v Paríži, Lyone a Bourges^{A)b)}. V období, keď končil štúdiá, začalo sa vo Francúzsku pod vplyvom humanistu Lefèvra d'Étaples a Lutherových spisov šíriť reformačné hnutie. Kalvín uveril v Boha ako jediného Pána celej zeme, ktorý zjavuje svoju vôľu v Biblii, a pripojil sa k reformačnému hnutiu.

O svojom obrátení hovorí Kalvín ako o náhlejšej udalosti, ktorá sa stala v roku 1533:

„...ale Boh tajomným vedením svojej prozreteľnosti napokon dal iný smer môjmu životu. Najprv, keďže som bol príliš tvrdohlavo odovzdaný poverám pápežstva, aby som len tak ľahko vyšiel z takého hlbokého blata, si ma Boh ná-

hlym obrátením podmanil a moju myseľ uspôsobil tak, aby bola schopná prijať poučenie. Moja myseľ bola v týchto veciach zatvrdenejšia viac, ako by sa dalo očakávať od niekoho v mojom veku. Keď som ochutnal poznanie pravej zbožnosti, okamžite som bol zapálený takou intenzívnou túžbou po raste v nej, že aj keď som neopustil ostatné štúdiá, venoval som sa im už s menšou horlivosťou.“

Toto vyhlásenie o náhlom obrátení však nevyklučuje Kalvínovu pripravenosť na takúto zmenu. Nebol predtým neveriacim a ani nežil nemorálnym mladíckym životom. Naopak, bol zbožným katolíkom bezúhonného charakteru. Hovorí sa, že jeho obrátenie bolo zmenou z romantizmu na protestantizmus, z pápežskej povery na evanjelickú vieru, zo scholastickej tradície na biblickú jednoduchosť.

Ako vynikajúci študent si Kalvín plne uvedomoval sporné otázky, ktoré existovali vo vtedajšom cirkevnom zriadení a učení. Vie sa o ňom, že sa pripojil k malej skupinke protestantov v Paríži. V apríli 1533 už bol naplno zaujatý štúdiom Biblie a prácou v reformačnom hnutí. V dôsledku prenasledovania protestantského hnutia, ktoré sa začalo pomerne rýchlo, musel r. 1534 z Francúzska odísť. Nakoniec sa v r. 1535 uchýlil do Bazileji, kde r. 1536 dokončil prvé vydanie svojho základného reformačného spisu *Inštitúcie kresťanského náboženstva*, známeho aj pod stručným názvom *Inštitúcia*. Vtedy mal 26 rokov.

Kalvíново učenie, ktoré vybudoval na základe Písma a vyložil v *Inštitúcii*, je založené na poznaní, že Boh je zvrchovaný a jediný Pán neba a zeme. On poslal Ježiša Krista, aby spasil tých, ktorí

sú na to predurčení (*učenie o predurčení – predestinácii*), a zhromaždil na svete svoju Cirkev. Veľký dôraz kládol na to, že Cirkev je *spoločenstvo* všetkých tých, ktorí spoznali svoju vinu, uverili v Ježiša Krista, a preto sa zhromažďujú k uctievaniu a počúvaniu Božieho slova. Toto spoločenstvo sa prejavuje tým, že cirkev neriadia len kazatelia, ale všetci veriaci prostredníctvom *presbyterov*, ktorých si za tým účelom volia spomedzi seba. Všetko, čo cirkev koná, musí slúžiť jedine na Božiu slávu a česť. Preto nesmie podliehať svetskej moci (ako to bolo v luteránskych cirkvách) a nesie zodpovednosť aj za verejný život. Musí sa brániť všetkému, čo odporuje Božiemu zákonu a norme (čo u Luthera bolo v zmysle *na pokoj a radosť duše, odovzdávajúcej sa vo viere Kristovi*). Kalvíново učenie je vybudované na rovnakom základe ako Lutherovo, kladie však osobitný dôraz na panovanie Krista nad svetom i nad Cirkvou^{A)B)}.

Kalvínov pobyt v Ženeve

V júli 1536 Kalvín prijal Farelovo pozvanie a stal sa pastorm a učiteľom evanjelickej cirkvi v Ženeve. 5. septembra 1536 začal výkladom Pavlových listov a iných novozmluvných kníh. Na týchto výkladoch sa zúčastnilo mnoho ľudí. Pretože obyvateľstvo bolo veľmi nemorálne a nedisciplinované, Farel a Kalvín v novembri 1536 spísali vyznanie viery a pravidlá mestskej disciplíny, ktoré odsúhlasila mestská rada. Následné pokusy prinútiť obyvateľstvo správať sa podľa týchto pravidiel vyvolali organizovaný politický odpor. Odporcovia reformiem získali vo voľbách 3. februára 1538 väčšinu, čoho dôsledkom bolo, že

reformátori dostali 23. apríla 1538 príkaz do troch dní opustiť mesto. Kalvín bol pozvaný do Štrasburgu. Toto cisárske mesto prijalo mnoho prenasledovaných francúzskych protestantov. Kalvín tu žil a pracoval v rokoch 1538-1541. V tomto období si tu založil rodinu, rozšíril svoju *Inštitúciu*, napísal *Komentár k Listu Rímskym* a vynikajúcu *Odpoveď Sadoletovi*, ktorá je majstrovskou obranou protestantských princípov.^{D)}

V Štrasburgu bol Kalvín správcom malého zboru francúzskych vyhnancov. Tu sa zoznámil s vyznaním viery *Jednoty bratskej*^{E)} a súhlasil s ním. Odtiaľto sa zúčastnil na veľkých náboženských snemoch vo Wormse a Regensburgu (slov. Rejno), ktoré boli poslednými pokusmi o náboženské zmierenie katolíkov a evanjelikálov. Osobne sa tu spoznal aj so zástupcami luteránskych cirkvi a zvlášť s Lutherovým blízkym spolupracovníkom Melanchtonom.^{A)B)}

Politický obrat v Ženeve odstránil sily, ktoré z mesta vyhnali reformátorov a do vedenia sa znova dostali tí, ktorí boli na Kalvínovej strane. Kalvín sa do Ženevy vrátil 13. septembra 1541, tentoraz prakticky podľa svojich vlastných podmienok. Bola prijatá jeho nová cirkevná ústava, zavedený nový katechizmus a liturgia. Kalvín, hoci trvale zostal len jedným z mestských kazateľov, sa snažil urobiť zo Ženevy model zdokonalenej kresťanskej komunity. Definoval povinnosti štyroch úradov, ktoré Kristus ustanovil Cirkvi – pastora (kazateľov), učiteľov (doktorov), starších (presbyterov, mali na starosti poriadok v cirkvi) a diakonov (mali na starosti chudobných). Títo riadili cirkev podľa uznesení cirkevných snemov (synod). Na sneme

zasadalo šesť kazateľov a dvanásť starších. Upravil tiež vyučovanie náboženstva v ženevských školách.

Nástrojom vládnutia bolo dvanásťčlenné konzistórium^{F)}, ktoré prijímalo a posudzovalo udania o morálnych priestupkoch občanov. Priestupky sa podľa závažnosti trestali pokutou, väzením, exkomunikáciou, vyhnanstvom alebo smrťou. Trest smrti bol za cudzoložstvo, čarodejníctvo, rúhanie a zradu. Takmer každá ľudská činnosť bola označovaná ako *svätá* alebo *nesvätá* a každá domácnosť mohla byť kontrolovaná bez predchádzajúceho upozornenia.

Ženeva sa stala útočiskom protestantských vyhnancov z celej Európy, ktorí v tomto meste tvorili až 30% obyvateľstva. To u pôvodného obyvateľstva vyvolávalo nevôľu z „vlády cudzincov“. Staré ženevské rodiny sa báli o svoj vplyv a mladá generácia ťažko niesla Kalvínovu prísnu disciplínu. Rástla opozícia voči Kalvínovým reformám, a to najmä zo strachu, že sa mesto dostane pod cudziu nadvládu. Konfliktov bolo mnoho, ale najzávažnejšie boli nasledovné dva:

Prípad Hieronyma Bolsecu. Bolesca obvinil Kalvína z falošného učenia tvrdiac, že jeho učenie o predurčení robí z Boha pôvodcu hriechu. Týmto zaútočil na samotnú podstatu Kalvínovej autority ako vykladača Písma. V októbri 1551 sa spor riešil pred mestskou radou. Výsledkom bolo Bolsecovo odsúdenie a bol poslaný do vyhnanstva.

Prípad Miguela Serveta. Najznámejšou a proti Kalvínovi najčastejšie uvádzanou výčitkou je upálenie španielskeho lekára, vedca a radikálneho reformátora Miguela Serveta.

Servetus už v r. 1531 vydal dielo *O omyloch Trojice*. V r. 1553 vydal dielo *Reštitúcia kresťanského náboženstva*. Za autorstvo tohto diela bol uväznený vo Viedni a odsúdený na smrť upálením. Z väzenia sa mu podarilo ujsť, ale na úteku sa z nepochopiteľných dôvodov zastavil v Ženeve, kde bol v auguste 1553 zatknutý.

Servetus od r. 1545 viedol s Kalvínom únavnú korešpondenciu. Veľmi pohrdavo sa vyjadroval o jeho *Inštitúcii* a vo svojom učení odmietal nikajskú a chalcedónsku kristológiu. Odsúdenie Serveta sa stalo meraním síl medzi Kalvínom a jeho ženevskou opozíciou, ktorá sa neodvážila zastávať takého heretika, ako bol Servetus, ale robila Kalvínovi čo najväčšie ťažkosti.

Spor sa skončil procesom, výsledkom ktorého bolo odsúdenie Serveta na smrť upálením. Kalvín navrhoval smrť štátim, ale napriek tomu bol Servetus dňa 27. októbra 1553 upálený. Opozícia Kalvína ostro kritizovala a jeden z nich, Sebastián Castellio, napísal brilantný (útočný) spis s názvom *O heretikoch*, v ktorom tvrdí, že upalovanie heretikov je ďaleko od Kristovho Ducha a že „popraviť heretika neznamená brániť učenie, ale zabiť človeka“. Kalvín v tomto bode nepochopil to, čo bolo dané poznať *Jednote bratskej*, že vo veciach viery sa nesmie používať násilie. Kalvín konal spôsobom, akým s kacírmi bežne zaobchádzala katolícka inkvizícia.^{A)b)}

Treba tiež povedať, že vlády vo Wittenbergu, Bazileji, Berne aj v Zürichu sa Kalvína zastávali a švajčiarska cirkev týmto procesom unikla podozreniu z neortodoxného učenia v otázke Trojice. Kalvínovi odporcovia sa pre

nejasný postoj k Servetovmu odsúdeniu dostali do zlého svetla a voľby v rokoch 1554 a 1555 dopadli jasne v prospech Kalvína.

Kalvín r. 1559 korunoval svoje ženevské pôsobenie založením *Ženevskej akadémie* (neskôr *Ženevskej univerzity*). V deň jeho smrti, 27. mája 1564 ho nazvali „jediným medzinárodným reformátorom“. Kalvínov vplyv presiahol ďaleko za Ženevu. Prenikol aj do Poľska a Uhorska.

Kalvínova osobnosť

Najvýznamnejšou Kalvínovou prácou je vybudovanie ženevskej cirkvi. Ženevská cirkev sa pripojila k reformácii už pred Kalvínovým príchodom. Bolo tam však veľa nepokoja a neporiadku. Spolu s Farelom, ako píšeme vyššie, spísali pravidlá disciplíny, ktorými bolo ženevské obyvateľstvo privedené k disciplíne a poriadku a ku skutočnej poslušnosti Božiemu slovu. Mnohým sa však nový poriadok a disciplína nepáčili.

Kalvín bol obviňovaný z toho, že bol *ženevským diktátorom*, hoci dokonca aj na vrchole svojej moci bola jeho autorita v prvom rade morálna, a nie právna. Aj na vydanie svojich kníh musel vždy získať súhlas mestskej rady. Nebol dokonalý. Príliš rýchlo stotožňoval opozíciu proti svojej osobe s odporom proti Božiemu slovu.

Kalvínov vplyv zmenil Ženevu. John Knox^{G)} o nej vyhlásil, že je tam „najdokonalejšia Kristova škola, aká kedy na zemi existovala od čias apoštolov“. Toto bolo výsledkom Kalvínovej prísnej disciplíny a veľkého prílivu protestantských utečencov.

Kalvín napísal komentáre k väčšine biblických kníh. Jeho komentáre patria

k tým zriedkavým komentárom napísaným pred 19. storočím, ktoré majú ešte stále cenu z hľadiska osvetlenia textu Písma. Tvrdí sa o ňom, že jeho literárna činnosť nebola prekonaná žiadnym cirkevným autorom všetkých čias, a to ani v počte jeho diel, ani v ich dôležitosti. Aj jeho korešpondencia bola obrovská.

Luther a Kalvín

Kalvín budoval na základoch, ktoré položil Luther. V kontraste k Lutherovi bol však Kalvín tichým človekom. O svojom vnútornom živote hovoril málo a uspokojil sa s pozorovaním Božej ruky, ako ho vedie. Od otca zdedil nezlomnú vôľu, ktorá mu bola veľmi užitočná v nepokojnej Ženeve.

Luther zdôrazňoval spasenie jedine z viery. Kalvín zdôrazňoval Božiu zvrchovanosť a jeho majestáť. Luther predstavuje človeka, ktorý po úzkostlivom hľadaní nachádza vyslobodenie a ktorý sa od tej chvíle raduje na výslni Božej lásky. Kalvín akoby sa neuspokojil s týmto faktom, ktorý však prijímal s rovnakou radosťou, ale pýta sa na príčinu – prečo Boh miluje človeka a prečo ho spasil. Luther zasadil najväčší úder zákonníctvu a samospravodlivosti a Kalvín zasadil úder pohanskému uctievaniu modiel.

U Luthera sa stretávame s dôrazom na Božiu lásku, ktorá sa na Golgote skláňa k človeku. U Kalvína sa stretávame s dôrazom na Boží majestáť, ktorý panuje nad celým svetom. V Lutherovi úzkostlivé a znepokojené svedomie nachádza pokoj v Bohu, kým v Kalvínovi je ľudské svedomie zo svojho (hriešneho) pokoja vyrušené.

Kalvínovo učenie o Večeri (Pamiatke) Pánovej stojí uprostred – medzi

Zwinglim a Lutherom. Kalvín tejto sviatosti neprisuduje len *symbolický* význam (ako Zwingli), ale učí o *reálnej Kristovej prítomnosti* v nej (podobne ako Luther). Na rozdiel od Luthera však Kristova prítomnosť v tejto sviatosti nie je telesná, ale *duchovná*.

Kalvinizmus^{B)}

Hlavné tézy kalvinistického teologického systému môžeme v zjednodušenej podobe vyjadriť v piatich tézach. Tieto tézy prijala medzinárodná reformovaná synoda v holandskom Dordrechte (1618)^{H)}.

1. *Úplná skazenosť* človeka narodeného v hriechu. Človek pre svoje spasenie nie je schopný nič urobiť a je absolútne závislý od Božej predchádzajúcej milosti.
2. *Nepodmienené vyvolenie*. Boh si vo svojom vyvolení vyberá ľudí absolútne nezávisle od ich zásluh. Vyvolenie je jediným určujúcim faktorom spasenia.
3. *Ohraničené vykúpenie*. Kristova smrť na kríži bola úspešná v tom, čo mala dosiahnuť a preto všetci, za ktorých Kristus zomrel (vyvolení), určite dosiahnu večné spasenie. (V súvislosti s týmto kalvinizmus učí, že Kristovo vykupiteľské dielo sa týka len vyvolených, a nie zvyšku sveta.)
4. *Neodolateľná milosť*. Božia milosť oslovujúca človeka je taká mocná, že sa jej človek nedokáže vzoprieť.
5. *Zotrvanie svätých vo viere*. Kto sa raz narodil z Ducha, nemôže úplne a s konečnou platnosťou odpadnúť od viery.

Redakcia časopisu Solas

Zdroje a poznámky

- A) a) Pavel Hanes, *Dejiny kresťanstva*, vydalo Združenie evanjelických cirkví v SR, Banská Bystrica 2016, A4, 429 strán, ISBN 80-88945-01-1 a video-prednáška *Päť sola reformácie*, <https://www.youtube.com/watch?v=1LcsxHCD2NQ>. V článku sú použité texty z 34. kapitoly – pozri str. 242-249.
- b) Štěpán Šoltés, *Dějiny křesťanské církve*, Kalich 1990, A5, 160 strán. ISBN 80-7017-204-5
- B) V súvislosti so ženevskou reformáciou sa zaviedli tri nové pojmy^{A)a)}: *kalvinizmus*, *reformovaná viera* a *presbyterianizmus*: *Kalvinizmus* obyčajne označuje základné tézy teologického systému zavedeného Kalvínom. *Reformovaná viera* označuje systematickú teológiu vybudovanú na podklade Kalvínovho systému. *Presbyterianizmus* je systém cirkevnej organizácie a správy, ktorý Kalvín vypracoval a zaviedol v Ženeve.
- C) Pozri článok *Protestantská reformácia roku 1517*, *Solas* číslo 36, jeseň 2017, str. 7, alebo <http://casopis.solas.sk/vyucovanie/protestantska-reformacia-roku-1517>
- D) Počas Kalvínovho pobytu v Štrasburgu v Ženeve narastal neporiadok. To využil rímsky kardinál *Sadolet* a poslal Ženevčanom list, v ktorom ich vyzýval, aby sa odvrátili od svojich protestantských vodcov a navrátili sa k poslušnosti rímskej cirkvi.
- E) *Jednota bratská (Jednota bratrská)* – stručná charakteristika^{A)b)}. Je jednou z protestantských cirkví a pôsobí predovšetkým na území Českej republiky. Má presbyterisko-synodný systém spravovania. Jednota bratská vznikla v Čechách v období husitských vojen, tesne pred nástupom Jiřího z Poděbrad na český trón. Vznikla v roku 1457 v Kunvalde u Žamberka na základe myšlienok Petra Chelčického, Jana Husa a Jana Rokycanyho, voleného husitského pražského arcibiskupa. Už pri svojom založení sa odlúčila od rímskej cirkvi. Za jediný základ viery a života položila Písmo. Cirkevnú správu budovala podľa vzoru cirkvi apoštolského obdobia. Odstránila kňazstvo a katolícke chápanie sviatostí. Na základe učenia Lukáša Pražského sa rozhodla vstúpiť do sveta a mať účasť na jeho správe. Zvláštny dôraz kládla na bratskú disciplínu podľa Božieho slova. Celý život jej členov ako na verejnosti, tak aj v súkromí mal byť podriadený Božiemu zákonu. Tí, ktorí tento poriadok porušili, boli najprv napomenutí súkromne, potom verejne a tí, ktorí neuposlúchli, boli nakoniec vylúčení. Disciplinárnemu poriadku boli podriadení všetci jej členovia bez rozdielu a obzvlášť kazatelia a študenti bohoslovnia. Jednota bratská bola mimo ochrany štátnych zákonov, a teda vystavená prenasledovaniu. Ťažkým prenasledovaním veriaci veľmi trpeli predovšetkým zo strany rímsko-katolíckej cirkvi.
[https://cs.wikipedia.org/wiki/Jednota_bratrsk %C3 %A1](https://cs.wikipedia.org/wiki/Jednota_bratrsk%C3%A1)
- F) *konzistórium*, -ia, mn. č. -iá, -ií, -iám, -iách, stredoveký cirkevný poradný zbor (obyčajne biskupa al. pápeža) v správnych veciach; *konzistoriálny*, prid. m.: k. radca
- G) *John Knox* (asi 1505-1572, Edinburgh) bol škótsky náboženský reformátor, pôvodne katolícky kňaz. V roku 1560 založil protestantskú Škótsku cirkev, dnes nazvanú presbyteriánska. https://cs.wikipedia.org/wiki/John_Knox
- H) https://en.wikipedia.org/wiki/Synod_of_Dort#The_Canons_of_Dort https://translate.google.com/translate?hl=sk&sl=en&u=https://en.wikipedia.org/wiki/Synod_of_Dort&prev=search

Milost'

Obsah a význam pojmu

Keď vyslovíme slovo *milosť*, obvyčajne to v našej mysli vyvolá predstavu *priazne* alebo *zľutovania sa*, či *zmlčovania sa* nad niekým, ktoré preukazuje predstavený svojmu podriadenému alebo nejaký človek inému nehodnému či previnenému človeku. V takomto zmysle to môžeme čítať aj v Biblii, napr. vo veršoch 1. Mojžišova 19:19, 32:5, 39:21; 2. Mojžišova 3:21.

Milosť sa v širšom ponímaní týka takých udalostí ako *odpustenie*, *záchrana*, *spasenie*, *znovuzrodenie*, *pokánie*, *láska* a aj ďalšie iné. Vo vzťahu Boha k človeku v otázke milosti ide vždy o *nezaslúženú priazeň*, napr. 1. Mojžišova 6:8; Jeremiáš 42:12. *Milosť* úzko súvisí s *milosrdenstvom*.

Slovo *milosrdenstvo* vyvoláva predstavu súcitu s niekým núdzným či bezmocným, s človekom nemajúcim nárok na priaznivé zaobchádzanie. Pojmy *milosť* a *milosrdenstvo* vytvárajú jednotu, spolu úzko súvisia, nie sú však významovo identické. Veľmi stručne môžeme rozdiel medzi nimi charakterizovať nasledovne: *Milosť sa týka vinníka a milosrdenstvo úbožiaka*. Slovo *milosť*, najmä v novozákonných textoch, v sebe obsahuje aj myšlienku Božej konajúcej moci, ktorá uschopňuje človeka žiť nový život.

V novozákonných spisoch vo väčšine prípadov *milosť* (gr. *charis*) znamená *priazeň* (Lukáš 1:30, 2:40,52; Skutky 2:47, 4:33), *náklonnosť*, ktorá je prejavovaná zmýšľaním a činmi. V takomto zmysle aj finančná zbierka je milosťou (1. Korintským 16:3). Ak hovoríme o *Božej milosti*, potom ide o zjavenú a odpúšťajúcu Božiu priazeň vo vzťahu k hriešnemu

ľudstvu alebo jednotlivcovi, vylučujúcu všetky a akékoľvek nároky a zásluhy zo strany človeka (skutky zákona, ale aj skutky viery/spravodlivosti – Títovi 3:5; Rímskym 4:2-4, 5:15; 1. Korintským 15:10; Galatským 2:21; Kolosenským 1:6). Ide o spasiteľnú milosť (Títovi 2:11-14) súvisiacu s Kristom, viazanú na Krista, ktorá sa zjavila s ním a v ňom (Ján 1:17; 1. Petrov 5:10; 2. Timoteovi 2:1; Kolosenským 2:9). Pôvod tejto milosti je v nevysvetliteľnej a ničím nepodmienej Božej добрote (Efezským 2:7), v jeho slobodnom rozhodnutí bez ohľadu na skutky človeka. *Milosť* je prejavom zvrchovanej Božej moci. Každý Boží dar má pôvod v milosti, napríklad spasenie (Efezským 2:8), ospravedlnenie (Rímskym 3:24), večný život (Rímskym 6:23). Namiesto spravodlivej odplaty (trestu) Boh človeku preukazuje milosť (odpustenie). *Milosť* ale nie je prejavovaná len pasívne v nepočítaní hriechu a odpustení, ale aj aktívne v obdarovaní človeka pripočítaním Kristovej spravodlivosti cieľom večného života (Rímskym 5:20-21; Títovi 3:7) a v obdarovaní oživením a vzkriesením spolu s Kristom (Efezským 2:5-6).

Tak ako pojмами *Božia kráľovstvo* a *večný život* aj pojmom *Božia milosť* je

označený zvláštny spôsob bytia (realita, sféra existencie), ktorý Boh vyhradil (vytvoril, ustanovil) pre veriacich v evanjelium jeho Syna. Vierou má takýto veriaci prístup do tejto zvláštnej sféry, do tohto zvláštneho bytia (Rímskym 5:1-2; viac v nasledujúcom článku *Sola gratia*). Vierou v ňom stojí a pretrváva (Efezským 1:19, Rímskym 5:1, 1. Petrov 5:12, Skutky 13:43). Viera samotná však má tiež pôvod v Božej milosti (Filipským 1:29; pozri aj článok *Spravodlivosť, viera a ospravedlnenie* v *Solas* číslo 41, zima 2018, str. 9-31). Milosť je princípom a nástrojom spásy (Efezským 2:5-8; Kolosenským 2:13-14; Rímskym 6:14, 6:23; 1. Korintským 2:12; Galatským 3:18; Židom 2:9). Bez Božej milosti by nikto nebol schopný pracovať pre Božie kráľovstvo (1. Korintským 15:10; 2. Korintským 1:12; Židom 4:16; 1. Petrov 4:10). Milosť ako nezaslúžené Božie zľutovanie v Kristovi je aj zdrojom *darov milosti* (*chariziem*, pozri Rímskym 12:6; Efezským 4:7; 1. Korintským 1:4-7, 12:1-7; 2. Korintským 6:1, 8:1; Skutky 11:23).

Je to len Božia milosť, ktorá umožnila/uskutočnila spásu človeka skrze Kristovo spasiteľné dielo, skrze jeho smrť na kríži a dielo zmierenia. Ospravedlnenie a znovuzrodenie človeka, ktorý bol mŕtvý vo svojich hriechoch a prestúpeniach, je výlučné dielo Božej milosti. K porozumeniu, že ospravedlnenie je z viery na základe milosti, dospeli aj reformátori a je zhrnuté v princípe *sola gratia*. Bolo to, a tento princíp stále aj je, v zásadnom kontraste k dogmatickému učeniu a praxi katolíckej cirkvi, podľa ktorej Božia milosť k človeku prichádza v ľudskej súčinnosti a záslužných skutkoch (za spolupráce človeka a prostredníctvom cirkvi). Deje sa tak prostredníctvom sviatostí, predovšetkým omše – teda Božia milosť podľa katolíckej dogmatiky do života katolíckeho veriaceho vstupuje cez hmotné prostriedky. Nový zákon jasne učí, že ľudia dosahujú spasenie milosťou: „... *aj keď sme boli mŕtvi v previneniach, spolu nás oživil s Kristom – milosťou ste spasení*“ (Efezským 2:5). Spasenie je dielo Božej milosti, ktoré Boh uskutočňuje v ľudskom živote.

Drahoslav Vajda

*Lebo ste milosťou spasení skrze vieru, a to nie zo seba, je to dar Boží,
nie zo skutkov, aby sa niekto nechválil.*

Efezským 2:8-9

Zdroje

1. J. D. Douglas, editor, *Nový biblický slovník*, Návrat domů, Praha 1996, heslá *Milost* a *Milosrdenství*.
2. Adolf Novotný, *Biblický slovník*, Česká Biblická společnost, Praha 1992, heslo *Milost*.

Sola gratia (Jedine z milosti)

Kázané Božie slovo ako prostriedok milosti

*Ďakujeme Bohu a Otcovi nášho Pána Ježiša Krista vždycky sa za vás modliac,
počujúc o vašej viere v Kristu Ježišovi a o láske,
ktorú máte naproti všetkým svätým,
pre nádej, ktorá vám leží odložená v nebesiach,
o ktorej ste prv počuli v slove pravdy evanjelia,
ktoré prišlo k vám, ako aj je na celom svete a nesie ovocie
a rastie ako aj u vás odo dňa, ktorého ste počuli
a poznali milosť Božiu v pravde.*

Kolosenským 1:3-6

*A apoštolovia vydávali s veľkou mocou svedectvo o zmŕtvychvstaní Pána Ježiša,
a veľká milosť bola na nich na všetkých.*

Skutky 4:33

Ďalší princíp, ktorý bol reformátorom 15.- 16. storočia darom ako jeden z nástrojov obnovy cirkvi, je princíp *sola gratia* (čítaj: *sola grácia*). Do slovenčiny ho prekladáme výrazmi *jedine milosťou, samotnou milosťou, jedine milosť, jedine z milosti*, poprípade ďalším synonymickým výrazom. Tento princíp oznamuje, že *spása je jedine z Božej milosti*. V predchádzajúcom článku tohto čísla (*Milosť*, str. 8) sme sa snažili uchopiť obsah a význam tohto pojmu a v tomto článku chceme porozumieť, ako Božia milosť vstupuje do života jednotlivca.

Pretože tento princíp, ako Boží dar reformátorom, zohral dôležitú úlohu v snahe o prinavrátenie Božieho ľudu a cirkvi k apoštolskému obdobiu a tiež preto, že otázky typu *Prečo ma Boh miluje a prečo ma spasil, Ako môžem byť a ako som spasený?* sú aktuálne a dôležité aj dnes, tak ako boli dôležité v období reformácie, v otázke *milosti* sa obrátíme k učeniu reformátorov v takej miere, v akej je to autorovi článku možné. Článok je postavený a vybudovaný na zdrojoch uvedených za článkom a na myšlienkach a textoch uvedených v nich.¹⁾⁻⁵⁾

Úvod

Cirkev 15. a 16. storočia bola v stave hlbokého úpadku a rozvratu. Radikálne sa odchýlila od Božieho slova ako v učení, tak aj praxi. Oboje bolo nevyhnutné reformovať^{5a)}. Predovšetkým išlo o učenie a prax Rímskokatolíckej cirkvi (RKC)

týkajúce sa dostatočnosti Kristovho spasiteľného diela, ako aj o spôsob uvádzania tohto diela do života veriaceho. To sa deje jedine vierou (*sola fide*) a jedine milosťou (*sola gratia*), priamym pôsobením Svätého Ducha. Reformátori sa preto postavili predovšetkým pro-

ti učeníu rímskej cirkvi o *sviatostiach* a o *spôsobe prijímania Kristovho diela do života veriaceho* – čiže proti náuke a praxi o nevyhnutnosti sviatostí pre spásu^{5b)}.

Centrálным a kľúčovým učeníм katolíckej cirkvi o sviatostiach je učenie o *eucharistii (o svätej omši)*. Na ňu sa sústreďuje celá pozornosť a prikladá sa jej najväčší význam a dôležitosť v živote katolíckych veriacich, lebo v nej sa, podľa učenia rímskej cirkvi⁴⁾, sprítomňuje Kristus a jeho obeta. V slávení tejto sviatosti Kristus doslovne zostupuje, prichádza v milosti, aby sa stretol so svojim ľuďom. V RKC sa verí, že počas omše sa chlieb a víno premieňajú na telo a krv Pána Ježiša, a tým je Kristus fyzicky prítomný uprostred (katolíckych) veriácich a v nich.

Reformátori všeobecne odmietli učenie a prax sviatostí RKC, a predovšetkým sviatosti *eucharistie*, pritom najjasnejší a jednoznačný postoj k tejto otázke a praxi zaujal Zwingli^{5c)}. Namísto sviatostí, a predovšetkým omše, protestantskí reformátori postavili do stredu života zbožnosti a uctievania Písma a službu Božieho slova. Prejavilo sa to aj navonok. Protestanti zo svojich chrámov odstránili honosnú výzdobu, obrazy svätých, oltáre a do stredu na vyvýšené miesto postavili kazateľňu. Tak sa to udialo predovšetkým v reformovaných cirkvách – vo švajčiarskej vetve reformácie^{5a)}. Aj takýmto spôsobom je v protestantských cirkvách zdôraznené, že stredom protestantskej služby je kázanie, čítanie a zvestovanie Božieho slova. Božia prítomnosť tu nie je sprostredkovaná chlebom (hostiou, oblátkou) a vínom pri oltári, čiže prostredníctvom jazyka a očí, ale počú-

vaním Božieho slova, čiže prostredníctvom uší. Boh medzi svoj ľud prichádza deklarováním jeho slova ústami jeho služobníkov kazateľov.

Keď kazateľ verne a správne káže a proklamuje Božie slovo, vtedy Boh hovorí k svojmu ľudu jeho ústami v autorite a mocným spôsobom. Vtedy zhromaždenie skutočne počuje Božie slovo. Boh oslovuje svoj ľud a udeľuje milosť prostredníctvom jeho kázaného, proklamovaného slova. Rozdiel medzi týmito dvoma prístupmi je zrejmy. Je to Božie slovo – a nie sviatosti –, ktoré je prostriedkom udeľovania milosti Božiemu ľudu. Božia milosť prichádza k Božiemu ľudu prostredníctvom Božieho slova.

Protestantské učenie o milosti

Porozumenie, že Božia milosť prichádza prostredníctvom Božieho slova, je na pochopenie protestantizmu kľúčové. Protestantskí reformátori porozumeli úlohe a dôležitosti Božej milosti v spásе človeka, a preto kázanie Božieho slova postavili do stredu bohoslužobného života a uctievania. Porozumeli, že *kázanie je prostriedok*, prostredníctvom ktorého prichádza Božia milosť a že je to v skutočnosti primárny, prvotný prostriedok milosti. Je to prostriedok, ktorý ustanovil Boh, ako má vstupovať jeho milosť a milosrdenstvo do života mužov a žien, ktorí patria do jeho cirkvi. Boh koná na prvom mieste a predovšetkým cez vyhlasovanie, zvestovanie jeho mocných činov, jeho mocného spasiteľného konania. To sa deje z kazateľne, a nie cez sviatosti.

To znamená, že kazatelia potrebujú porozumieť, že to, čo robia a majú robiť, je úloha, ktorá si od nich vyžaduje

vnímavosť, vážnosť a zodpovednosť, pretože sa dotýkajú Božieho slova, „pracujú“ s ním a do ľudských uší zvestujú najdôležitejšiu správu zo všetkých správ. Toto všetko stojí na spoľahlivosti kazateľa, avšak moc kázaného posolstva nie je v kazateľoch, ale v Bohu, ktorý hovorí cez nimi prinášané posolstvo. Nič nezničí cirkev rýchlejšie a snád' aj viac ako kazateľ, ktorý nepochopil podstatu, dôležitosť a zmysel svojej úlohy. Kazatelia potrebujú porozumieť Božej milosti. Nie však len tak, že sú schopní vysvetliť obsah a význam tohto slova, ale tak, že sú schopní Božiu milosť neustále zjavovať, resp. cez kázané Božie slovo svojim poslucháčom neustále sprítomňovať.

Božia reč

Podľa reformačného chápania milosti, milosť prichádza zvonku. Pre reformátorov, rovnako ako to bolo aj pre apoštola Pavla, milosť vstupuje do života jednotlivca predovšetkým cez proklamované Božie slovo. Evanjelium je zvestovanie, deklarovanie identity Ježiša Krista a jeho diela, so všetkými dôsledkami na identitu človeka stvoreného a premieňajúceho sa na jeho obraz (Efezským 4). Aby sme pochopili postoj reformátorov a prijali z neho úžitok, potrebujeme porozumieť biblickému vyučovaniu o hovorenej reči, špecificky o Božej reči. To poskytnie základ pre protestantské chápanie, prečo a ako môže byť kázané Božie slovo mocou na spasenie.

Reformátori k tomuto pochopeniu a upriameniu sa na Božie slovo prišli z opisu Božieho konania, ktoré našli zaznamenané v Písmach. Jednou z prvých vecí, ktoré Biblia zjavuje o Bohu, je to, že konal prostredníctvom svojho

hovoreného slova, svojej reči. V 1. Mojžišovej knihe, 1. kapitole, je zapísané, ako vzniklo všetko existujúce (pozri aj Žalm 33:6,9). Stalo sa to tak, že Boh povedal, prehovoril – teda, že použil na to svoje hovorené slovo, svoju reč. Predtým neexistovalo nič. Boh prehovoril, povedal slovo a vzniklo všetko to, čo Boh svojím slovom (prehovorením, rečou) uviedol do existencie. Pritom sa však nedomnievame, že by Božia a ľudská reč boli tej istej povahy. Napríklad, Božia reč nepotrebuje hmotné prostredie, pretože dovedy, kým nebola stvorená hmota, neboli možné žiadne kmity hmotného prostredia. Dnes vieme, že ľudská reč je fyzikálny zvuk – sú to zvukové vlny vznikajúce a šíriace sa v hmotnom prostredí.

Podobne ako v prípade stvorenia z ničoho (*ex nihilo*) mocou Božieho vyrieknutého slova, používa Boh svoje slovo a moc na dosiahnutie svojich plánov a cieľov v tomto svete a s týmto svetom. Boh posielala svoje slovo a ono sa nenavrátia prázdne: „*tak bude moje slovo, ktoré vyjde z mojich úst; nenavrátia sa ku mne prázdne, ale vykoná to, čo sa mi líbi, a podarí sa mu to, na čo ho pošlem*“ (Izaiáš 55:11), pretože cez Božie slovo pôsobí Božia moc. Božie slovo má moc spasit' ľudské duše (Jakub 1:21). Reformátori pochopili úlohu Božieho slova pre cirkev a túto úlohu slova správne zdôrazňovali a aplikovali do života cirkvi.

Toto je jeden z najväčších prínosov protestantizmu tej doby do porozumenia Písem. Luther z 1. Mojžišovej knihy porozumel tvorivej moci Božej reči a cez toto porozumel moci kríža a ospravedlneniu. Môžeme povedať, že Lutherovo chápanie kríža a ospravedlnenia koreluje (súvisí) s tvorivou mocou Božej reči.

Toto je to najdôležitejšie z Lutherovho a protestantského pochopenia Boha a sveta, ktorý stvoril. (Nezabudnime pritom, že hovoríme o dobe 15. a 16. storočia a stave cirkvi v tejto ére.)

Z pohľadu reformátorov ospravedlenie milosťou prostredníctvom viery závisí od Božieho vyhlásenia a je v moci Božieho vyhlásenia, vypovedaného, vyrieknutého slova. Je teda „uložené“ v slove (reči) a jeho moci ustanoviť veci tak, ako povie, ktoré by prirodzene neexistovali. Božia reč určuje realitu, vytvára realitu, dáva vznik realite. Tak sa stane, že osoba, ktorá je vo svojej prirodzenosti hriešnikom, je Bohom prehlásená za spravodlivú, pretože je oblečená do pripočítanej, teda vonkajšej spravodlivosti Krista^{5d}). Nie je ospravedlnená spôsobom, ktorý by svet mohol rozpoznať a považovať za „reálny a pravdivý“, za skutočný. Táto osoba je ale skutočne spravodlivá jednoducho preto, lebo Boh povedal, že spravodlivá je! Toto nachádza svoju paralelu v diele kríža.

Kristus očividne visel na kríži ako zničený, ubitý hriešnik, pritom to však stále bol svätý, víťaziaci Boží Baránok. Pre svet je kríž samozrejmým, jasným, očividným, nepochybným usmrtením či anulovaním toho, kto tam visí. Boh ale prehlasuje, že je to presne naopak, že je to veľkolepý a rozhodný triumf, víťazstvo nad nepriateľmi. Žiadne zmyslové pozorovanie nikoho nemôže priviesť k takémuto záveru. Porozumieť krížu je možné len zjavením pravdy cez Božie slovo – len Božie slovo to môže urobiť, len Božie slovo môže priviesť človeka k poznaniu tejto pravdy. A potom len viera, uchopujúca toto slovo, ju môže uznať, môže súhlasiť s touto pravdou.

Takto (vierou) uchopené Božie slovo robí kríž mocou Božou na spasenie.

Akt stvorenia je v 1. Mojžišovej knihe 1 opísaný ako séria slovného, rečového (verbálneho) Božieho pôsobenia, verbálnych Božích aktov. „A Boh povedal...“ je veta, ktorá opakovane zaznieva a privádza do existencie rozličné časti stvorenej sféry. Božie slovo (Božia reč) nie je jednoducho len opísanie vecí, ale je plné moci. Je to tvoriaci prostriedok. Žalm 33:6 to sumarizuje takto: „*Slovom Hospodinovým učinené sú nebesia a duchom jeho úst všetko ich vojsko.*“

Nadprirodzená tvorivá moc Božieho slova je podstatnou, základnou povahou Božej reči. Tomuto Luther jasne porozumel a píše o tom v jednej pasáži vo svojej knihe *Lekcie o Genezis*. Lutherovo lingvistické chápanie Božieho slova sa dá zhrnúť vetou: „Slovo tvorí realitu.“ Pre Luthera je reč kreatívna, lebo Boh tvoril hovorením.

Reč je kreatívna a my to inštinktívne vieme z vlastnej skúsenosti. Pritom súčasne s týmto vieme, že človek nemôže vymedziť Bohu hranicu pre to, čo Boh môže alebo nemôže urobiť. Ale keď Boh hovorí, jeho moc používa reč na privedenie vecí do existencie a konštituovanie, utváranie reality. Vzniknutá realita je pritom stabilná a konkrétna, určitá a presná, pretože je výsledkom reči zvrchovaného a všemocného Boha, ktorý vládne nad všetkými vecami a v ktorom niet protirečenia (*u ktorého nieta zmeny, alebo nejakého obratu zatônenia*, ako píše Jakub 1:17). V protiklade k tomuto človek môže kričať a volať na oceán aj celý dlhý deň, aby vydal ryby a vtáky, ale nestane sa to, lebo človek je len stvorením, nie je Stvoriteľ. Je to Boh,

ktorý, keď hovorí, vznikajú veci. Je to Boh, ktorý má pod kontrolou všetky veci a všetko dianie, ktorého reč je tvorivá. Toto je kľúčové na pochopenie dôležitosti kázania, pri ktorom ide (malo by ísť) o prenos Bohom hovoreného slova prostredníctvom kazateľa k zhromaždenému spoločenstvu veriacich.

Moc Božej reči nie je zjavená len v prvých kapitolách 1. Mojžišovej knihy. V celom Starom zákone Boh neustále hovorí. Neustále používa reč ako primárny spôsob svojho pôsobenia, aby tvárnil realitu^A. Boh v tomto svete pôsobí, formuje novú realitu – realizuje plán spásy – prostredníctvom svojho slova, proklamovaného jeho služobníkmi.

Boh v Biblii hovorí tiež cez svojich prorokov, dávajúc im zreteľné a konkrétne slová, aby ich hovorili jeho ľudu a dokonca aj iným národom, aby tak dosiahol svoje vlastné ciele. Toto je veľmi dôležité na pochopenie spojenia milosti a kázania v protestantských cirkvách: novozákonní a po-apoštolskí kazatelia sú nástupníci starozákonných prorokov v tmočení Božieho slova Božiemu ľudu a okolitému svetu. Božie slovo, ktoré aj dnešní kazatelia proklamujú, je aj dnes prostriedkom, ktorý Boh používa na dosiahnutie svojich cieľov. Moc kázaného slova je pritom v nadprirodzenom Božom pôsobení, nie vo výrečnosti kazateľa.

V tejto súvislosti treba poznamenať, že Božia reč nie je na prvom mieste záležitosťou komunikovania informácie. Je to predovšetkým spôsob prejavu jeho prítomnosti a moci. Božia reč je spôsob, ktorým Boh na danom mieste prejavuje svoju prítomnosť – alebo povedané inými slovami: je to spôsob, ako robí svoju prítomnosť vnímateľnou.

Božia reč stvorila vesmír a tiež utvára a formuje Boží ľud. Boh povolal Abraháma a urobil ho otcom národov. Stretnúť Boha znamená byť ním oslovený alebo byť oslovený ním vybratým hovorcom. Židia boli zvláštnym ľudom, lebo Boh k nim hovoril zvláštnym spôsobom prostredníctvom zmluvných zaslúbení. Židia boli tí, ktorí dostali Boží zákon aj zaslúbenia abrahámovej zmluvy. Tieto boli prostriedkami, ktorými im Boh prejavil svoju priazeň (milosť) – iný národ vtedy nič také nedostal (Žalm 147:19-20).

Boh svojou rečou uvádza v platnosť buď svoju milosť, alebo svoj súd. Prítomnosť Boha jeho hovorením, jeho rečou nie je obmedzená len na Židov. Keď Boh oslovuje pohanov, je tým prítomný aj uprostred nich buď všeobecným spôsobom tak, ako pri súdení Babylona (Jeremiáš 50:1-2 a celé kapitoly 50 a 51), alebo v milosrdenstve prejavennom jednotlivcovi ako v prípade Námána (2. Kráľov, kapitola 5), a neskôr, s príchodom novej zmluvy, v prípade všetkých pohanov, ktorí sú podľa viery Abrahámovými deťmi (Rímskym 4. kapitola).

Keď Boh prestal hovoriť, bolo to znamenie, že odobral svoju prítomnosť, a tým aj priazeň od svojho ľudu. Ámos predpovedal neprítomnosť Božieho slova a to, že ľudia budú mať *hlad a smäd počuť slová Hospodinove* (Ámos 8:11), čo následne spôsobí, že sa budú túlať po celej tvári zeme hľadajúc Boha (*hľadajúc slovo Hospodinovo*), ale márne (verš 9). Mlčanie Boha znamenalo jeho neprítomnosť – tak to bolo aj počas 400 rokov od Malachiáša až do začiatku novozákonnej doby. V tomto období neprorokoval žiaden biblický prorok.

Keď sa presunieme do Písem Nového zákona, nachádzame tam, že moc Božej reči sa prejavuje aj v novozákonnej dobe – a tu dokonca ešte výraznejšie a hmatateľnejšie – ako *slovo života* (1. Jánov 1:1-2). Pri krste Ježiša v Jordáne Otec predstavil svojho Syna verejne a slovne, svojou rečou a zostúpením Svätého Ducha na neho v podobe holubice. Význam tejto udalosti je zrejmy: Boh v Kristovi je teraz prítomný medzi svojím ľudom a jeho prítomnosť je ohlásená slovom (z neba zaznel hlas). Božia milosť, teraz manifestovaná v Kristovi, je inaugurovaná (ustanovená) slovnou, verbálnou deklaráciou. Keď bol Kristus konfrontovaný s diablovým zvodom na púšti, jeho zvolenou zbraňou bolo Božie slovo – slovo bolo prostriedkom, ktorý Kristus použil v tomto strete. Diabol v záhrade prekrútil Božie slovo, Kristus na púšti Božie slovo vhodne aplikoval a zahnal nepriateľa. V evanjeliách je mnoho príkladov Kristovej reči vyhánajúcej démonov, uzdravujúcej nemocných, a dokonca kriesiacej mŕtvych. Nie všetky z týchto prejavov moci sú slovné (napríklad uzdravenie ženy trpiacej krvotokom), ale väčšina nimi je. Slovo bolo prostriedkom, ktorým Kristus demonštroval svoju zvrchovanosť a uvádzal milosť a milosrdenstvo do života jednotlivcov.

Sústredenie/zameranie sa na Božie slovo ako prostriedok prejavu Božej prítomnosti a moci plynule prešlo aj do cirkvi apoštolskej doby. Kázanie je ústredným bodom vyprávania knihy Skutkov a rovnako stojí aj v strede praktickej realizácie Božích milostivých cieľov v Pavlových novozákonných listoch. Bol to prostriedok verbálnej deklarácie

Božieho slova, v ktorom reformátori videli apoštolský spôsob šírenia Božieho kráľovstva. Kázané prorocké slovo (2. Petrov 1:19) bolo slovo, ktoré búralo ilúzie, klamnú, nesprávnu ľudskú myšlienku a predstavy a do života ľudí uvádzalo a budovalo Božiu realitu. Takto kazatelia stáli (a stoja aj dnes) priamo uprostred duchovného boja za spravodlivosť, súd a milosť. Ale to iba v prípade, že verne a pravdivo hlásajú Božie slovo, a nie niečo iné.

Kázané slovo a Božia milosť

Reformátori videli seba ako tých, ktorí pokračujú v apoštolskej línii biblického dôrazu na Božie slovo ako prostriedku vykonania súdu a milosti. Preto za reformácie bolo kázanie považované za moc a úrad kazateľa za najdôležitejší a najváženejší v rámci cirkvi. Všetci významnejší reformátori boli kazatelia s „kazateľňou“ stojacou v strede ich celého života. Všetky reformačné úsilie boli sústredené na Božie slovo a uskuťčňované jeho proklamáciou.

Boh hovoril, a tak aj jeho služobníci musia hovoriť (kázať). Kazatelia majú moc slova, lebo ich slová sú spojené či prepojené s Božím slovom, a tak sú prostriedkom samého Boha na dosahovanie jeho cieľov v jeho svete. Skutočne, kazatelia reformácie videli seba ako následníkov a pokračovateľov veľkých prorokov Písma. Toto sa často odrazilo v jazyku (rétorike) ich kázní. Kazatelia neboli len karhajúci prednášatelia alebo len učители. Ich prejav nebol jednoducho popisom vecí a udalostí. Ich prejav nebol ničím menším než prorocťvom, ktoré búralo ľudské výmysly a namiesto toho nastolovalo realitu podľa zámeru

kážňou deklarovaného Božieho slova, slova moci zvrchovaného Boha.

Dobrý príklad ich dôvery v Božie slovo pochádza od Luthera z roku 1522. To bolo v období, keď sa vrátil do Wittenbergu z hradu Wartburg, aby tu utišil nepokoje, ktoré vznikli v dôsledku pôsobenia tzv. *zwickauských prorokov*, ktorí ohlasovali skorý koniec sveta a požadovali rýchlejšie reformné zmeny. Pod ich vplyvom (boli traja) sa uskutočňovali unáhlené a neuvážené zmeny v cirkvi a nastal všeobecný chaos. Pod tlakom snáh zo strany autorít nastoliť v meste poriadok urobil Luther tú jediná vec, o ktorej vedel, že má moc zmeniť situáciu: kázal. Po sérii kázaní počas ôsmich dní sa situácia upokojila a bol nastolený poriadok. V súvislosti s touto situáciou stojí za to pripomenúť Lutherov známy komentár o Božom slove (citované podľa zdroja 1)):

„Budem ho kázať, vyučovať, písať, ale nebudem nútiť silou žiadneho človeka – k viere musí prísť každý slobodne, bez donucovania. Postavil som sa proti odpustkom a všetkým pápežom, ale nikdy nie silou. Povedané jednoducho, kázal a písal som Božie slovo a inak som nerobil nič inšie. A zatiaľ, čo som ja spal [poukazuje na Marek 4:26-29] alebo popíjal wittenbergské pivo s priateľmi Filipom a Amsdorfom, Božie slovo tak veľmi oslabilo pápežstvo, že žiadne knieža alebo cisár mu nikdy nespôsobili také straty.“

Komentár odráža ducha reformácie: Reformácia bola v každom momente o proklamovaní Božieho slova, lebo to je prostriedok, ktorým Boh dosahuje svoje ciele. Počas celého obdobia kázania Božieho slova mal Luther možnosť presviedčať sa, že Boh ho (svoje slovo)

použil na pokorenie ľudskej pýchy a privedenie hriešnika (v milosti) ku Kristovi.

Kázanie a zapísané Božie slovo

Zastavíme sa pri otázke: *Ak je kázanie prvotným Božím prostriedkom na dosiahnutie jeho cieľov, čo je autoritatívnu normou pre poapoštolské kázanie?* Vyššie sme už písali o tom, že v reformácii išlo o zásadnú kritiku stredovekého cirkevného obradníctva (sakramentalizmu, sviatostí), čo ale bolo súčasne aj kritikou stredovekého chápania cirkevnej autority. Ak je slovo prvotným prostriedkom milosti, je kázanie slova jednoducho spontánna záležitosť vedenia Svätým Duchom, alebo je regulované a normované iným spôsobom, inak? Týmto sa do popredia súčasne dostáva aj otázka obsahu kázania.

Predovšetkým praktický obsah kázania je určovaný a formovaný pochopením jednak *milosti* – Boh zo svojho slobodného rozhodnutia udeľuje svoju priazeň (milosť) – a jednak *ospravedlnenia* – Božia spravodlivosť je daná cez úlohu viery v Božom zaslúbení. Spasenie má zaslubujúci charakter a obsah, ktorý si vyžaduje, že kázanie musí mať tiež tento istý špecifický obsah (musí byť o zaslúbenej spásu). Pritom samotné zaslúbenie (sľub), a to každé zaslúbenie, v sebe obsahuje dve veci: zaslúbenú vec (to, čo sa zaslubuje) a toho, kto zaslubuje.

Kázanie preto musí ďalej poukázať jednak na sľub a rovnako aj na charakter Boha, ktorý dal tento sľub. To znamená, že kázanie má byť o ľudskom hriechu a súčasne aj o Božej milosti stelesnenej v Kristovi, ktorý je Božou odpoveďou (odzvou) na hriešny stav a hriech človeka. Potom kázať znamená kázať Krista.

Táto požiadavka jednoznačne upriamuje kazateľa k Písmu ako normujúcej autorite všetkých prehlásení urobených v jeho kázaniach. Aby kázeň bola pravdivým kázanim, musí byť v zhode s učením Biblie, musí byť postavená na učení Biblie, resp. musí predkladať učenie Biblie. Len vtedy sa kázeň stáva Božou mocou a prináša milosť počúvajúcim.

Lutherovo učenie o ospravedlnení milosťou skrze vieru položilo základné kritériá pre reformačné kázanie. Protiklad zákona a evanjelia ako (z)búrania vlastnej spravodlivosti a (u)tvorenia viery v Krista bolo položením základu pre protestantské kázania. Bola to milosť, ktorá bola skutočne obsiahnutá v kázaniach, ktoré zaznievali z protestantských kazateľní.

Chápanie kázania, ktoré je regulované Písmom, bol ďalší bod prepojenia medzi reformátorským chápaním starozákonnej prorockej a poapoštolskej služby. Poapoštolské kázanie má byť zamerané, podobne ako v časoch apoštolov, na objasňovanie Bohom zjavenej pravdy. Samozrejme, že slová zapísané v Biblii majú svoju vlastnú autoritu danú ich kánonickým postavením, ale princíp hovorenej kázne – exegéza^B a božské zjavenie – zostávajú rovnaké aj pre poapoštolských kazateľov.

Kazatelia reformácie vedeli, že to nie je ich moc, vôľa alebo služba, ktorá vzbudzuje spasiteľnú vieru, ale urobiť to môže len Božie slovo. Slovo hovorené ľudskými ústami samo osebe nie je schopné vzbudiť vieru, ale hlas muža a kázané Božie slovo nás učí, čo pravá vieru je, čo Boh stanovil, čomu máme veriť. Jedine sám Boh, posielajúc svojho Svätého Ducha do sŕdc a myslí ľudí, otvára naše srdcia, presvedča a prehovára naše mysle a uschopňuje nás veriť celým srdcom.

Je zrejme, že vieru je produkt kázania („*Tak teda vieru je z počutia a počutie skrze slovo Božie.*“ – Rímskym 10:17). Nie je to jednoducho v zmysle, že kázanie iba oznamuje zaslúbenia, ktoré ľudská myseľ potom môže uchopiť a spoliehať sa na ne. Ide o viac ako o toto. Kázanie samo osebe je nástroj používaný Svätým Duchom ako prostriedok utvorenia spasiteľnej viery.

Inými slovami, kázanie nie je súbor faktov, nie je popis niečoho, nejakých vecí alebo udalostí: kázanie je moc, je plné moci – presnejšie: takým má byť! Je to Boží prostriedok uvedenia jeho milostivých cieľov do reality jeho ľudu. Je to samo osebe duchovná konštruktívna skúsenosť/udalosť, ktorá konfrontuje jednotlivcov a je použitá Bohom, premieňajúc ich prostredníctvom Svätého Ducha. Nikto nemôže počuť Božie slovo a zostať k nemu indiferentný (nevšímavý, ľahostajný). Božie slovo je prostriedok, ktorým Boh dosahuje oba svoje ciele: dáva milosť alebo súd/súdi. Ako bolo vyrieknuté Božie slovo Božím nástrojom stvorenia Duchom na začiatku, tak jeho kázané slovo zostáva nástrojom pre znovustvorenie Duchom v znova prebiehajúcim (roz)šírení jeho kráľovstva (Titovi 3:5).

Slovo a Duch

Aj nerozlučné spojenie Božieho slova a Ducha, o ktorom teraz hovoríme, patrí k najdôležitejším vkladom reformátorov do Božieho diela, ich poznania Božieho konania a následne jeho uvedenia do života cirkvi. K uvedomeniu si tejto skutočnosti dochádzalo v najradikálnejšom období reformácie. Hlasy niektorých reformátorov raného reformačného obdobia boli často radikálnejšie ako hlas Luthera alebo Zwingliho a požado-

vali zmeny nielen v katolíckej cirkvi, ale smerovali aj do vlastných radov a k čelným predstaviteľom reformácie (pozri napr. článok o anabaptistoch – zdroj 2-a, str. 250-256 alebo 5-e, str. 2-5).

Porozumenie reformátorov, že Božie slovo a Boží Duch sú nerozlučne spojené a nie je možné ich od seba oddeľovať, sa ako jedine správne ukázalo výrazne v období pôsobenia tzv. *zwieksaukých prorokov* vo Wittenbergu. Bolo to v období rokov 1521-1522 a píšeme o tom aj vyššie.

Títo traja „proroci“ o sebe tvrdili, že majú priamu božskú inšpiráciu a oddelili Božieho Ducha od Božieho slova, prinajmenšom od zapísaného slova v Písme. Títo traja muži boli predstaviteľmi smerovania, ktoré sa objavovalo počas celej reformácie a objavuje sa dokonca aj v dnešných cirkvách. V skutočnosti takéto postoje ponechávajú vedenie cirkvi v rukách atraktívnych, najcharismatickejších a najpôsobiliejších osobností, ktoré do cirkvi vnášajú odsúdeniahodné presvedčenie, že ich plány sú plánmi samého Boha.

Problém s touto „priamou inšpiráciou“, pri oddelení Ducha od Božieho slova, je koniec koncov v tom, že tieto tvrdenia sú imúnne voči kritike, lebo sú známe len samej subjektívnej mystickej autorite, ktorá ich vyhlasuje. Takéto kázanie bolo kázanie neregulované slovom, nenormované a podrobené iba chůtkam a vrtochom príslušného kazateľa (pozri poznámku C).

Luther a všetci významní reformátori mali presne opačný postoj. Starostlivo zachovávali pevné spojenie slova a Ducha tak, že ich prehlásenia a tvrdenia boli ohraničené zapísaným slovom – kázania sa nachádzali v hraniciach vymedzených zapísaným slovom. Oddelenie Ducha od slova privádza obrátených (Božie deti)

k tomu, aby hľadali Boha priamo, obchádzajúc jeho zapísané slovo, čo vedie k falošnej duchovnosti a k prijímaniu cudzieho ducha (2. Korintským 11:4; 1. Tesalonickým 2:13). Privádza ich to k úpornej práci, ktorou sa človek zbytočne zamestnáva, aby sám zo seba dosiahol duchovno (nadprirodzeno). Len zachovávanie pevnej väzby Ducha so slovom robí Ducha sprostredkovateľom milosti a biblické kresťanstvo tým, čo zaujme a uchvacuje hriešnika. Duchovní radikáli, *spiritualisti* (pozri zdroj 2-a, str. 250 alebo 5-e, str. 2), sa tvárili, že oni sú služobníkmi spravodlivosti. Tí však, ktorí vnímajú Božie slovo ako Boží nástroj v rukách Ducha vedia, že len v tomto spojení je milosť.

Významní a uznávaní vodcovia reformácie zdôrazňovali nevyhnutnosť udržiavať spolu slovo a Ducha. Vedeli, že ich nemôžu a nesmú od seba oddeliť a ani žiadnym spôsobom postaviť proti sebe. Oddeliť ich od seba vedie do subjektivismu a chaosu. Písmo bolo týmto reformátormi brané ako kritérium verejnej proklamácie Božieho slova. Obsahom kázania mal byť obsah Písma a takto bolo kázanie regulované samo sebou. Až takéto kázanie mohlo a môže byť použité Svätým Duchom na uvedenie Božej milosti tým, ktorí ho počúvajú. Kázanie regulované Písmom nebolo mŕtvou literou a nie je ňou ani dnes. Kázanie preto musí byť postavené na Písme a v zhode s Písmom, aby bolo prostriedkom konania Ducha, ktorým koná svoje skutky moci.

Faktom zostáva, že kázanie pre reformátorov nebola jednoducho (iba) vec oznamovania informácií. Je to prostriedok, reálny prostriedok milosti. Skutočne je to prostriedok milosti, pretože premostuje texty Písem s prítomným spoločenstvom

tým, že uvádza zaslúbenie (zaslúbeného) Krista do prítomnej reality. Božie slovo takto kázané je konfrontačné, tvorivé a premieňajúce a je spojením medzi textom, ktorý kazateľ káže a Duchom, ktorý berie jeho slová a robí ich slovami moci Boha. Pre Luthera je Božia milosť manifestovaná vo vtelenom Pánovi Ježišovi Kristovi, a preto každé kázanie musí bezpodmienečne uvádzať/privádzať Krista do spoločenstva počúvajúcich. Kristus je stelením, naplnením a dovŕšením Božích milostivých cieľov, ako sú ony ustanovené v Písme. Hovoriť zmysluplne o Kristovi znamená vysvetľovať, čo o ňom učí Biblia. To znamená, že kazateľ má regulovať a naplniť svoju kázeň faktami o Kristovi, ktoré sú uvedené v Písme, ale v zmysle zaslúbení, ktoré sú v ňom (2. Korintským 1:19-20). Kristus je manifestáciou Božej milosti, ktorá k ľuďom prichádza zvonku, aby priniesla spasenie tým, ktorí sú plní hriechu a sú stratení. Preto kázeň má byť zameraná na tento cieľ. Kristus zomrel a vstal z mŕtvych. Kazateľ musí poukázať, prečo Kristus musel zomrieť a prečo musel byť vzkriesený^{5-b}). Vtedy je kázanie prostriedkom milosti a Kristov kríž mocou Božou na spasenie (1. Korintským 1:18).

Záver

V kázanií nejde o komunikovanie informácií. Kázanie je o živote a smrti. Je to vážna úloha (podujatie), keď Boh konfrontuje ľudí s ich hriechom a so svojou milosťou v Kristovi. Pre tých, ktorí uchopili a držia protestantské chápanie spasenia iba/jedine z milosti, proklamácia Božieho slova kázaním je principiálny prostriedok uvedenia milosti. Je to prostriedok, ktorý Boh používa na to, aby primäl ľudí porátať sa so svojimi hriechmi – v pokání ich priviesť na kolená a potom vo viere ich priviesť ku vzkriesenému Kristovi.

Pre tento dôvod a dôraz reformátorov na princíp *sola gratia* (jedine milosťou) nesmie byť tento princíp oddelený od alebo vynechaný zo života cirkvi. Kazatelia sú a musia byť obhajcami princípu *jedine milosťou*, čo sa musí prejavovať v ich kázňach. Kázané Božie slovo musí mať prvoradé a prominentné miesto v každej službe, pretože je pre ňu základom prítomnosti Božej milosti. Alebo, povedané inými slovami: Kázanie Božieho slova musí byť srdcom každej služby.

Drahoslav Vajda

*Lebo slovo kríža je tým, ktorí hynú, bláznovstvom;
ale nám, ktorí dosahujeme spasenie, je mocou Božou.*

1. Korintským 1:18

Poznámky (A – C) a zdroje (1 – 5):

A. V súvislosti s tvárnením reality je najväčším Božím cieľom a plánom spása sveta a človeka a inaugurácia Božieho kráľovstva. Sám Boh tento plán spásy aj realizuje – z milosti. Boh vyriekne zaslúbenia a svojim slovom povolal Abraháma. Boh povolal svojim slovom Mojžiša a odovzdal ľuďom zákon, ktorý je *Pestúnom vedúcim ku Kristovi*^{5-f}). Božia moc realizujúca spásu sveta a človeka a príchod Božieho kráľovstva pôsobí cez Božie slovo, cez Božiu reč. Realita nového stvorenia (nového neba a novej Zeme, nebeského Jeruzalema) a Božieho kráľovstva, je do existencie privádzaná mocou Božieho slova, podobne ako v prípade pôvodného stvorenia, kedy Boh povedal slová „Nech je“ – a stalo sa, postavilo sa, učinilo sa. Podobne, ale nie úplne rovnako je

to aj v prípade stvorenia nového človeka (myslíme tým nové stvorenie v Kristovi v zmysle 2. listu Korintským 5:17). Konkrétne pre ospravedlnenie a znovuzrodenie človeka (zrod nového stvorenia v Kristovi), je potrebná na strane človeka odozva viery v Boha a jeho dielo, aby sa človek do tejto novo utvorenej reality (sféry) dostal, aby bol do nej prenesený (Kolosenským 1:13). Avšak aj v tejto rovine – uverenie na strane človeka – zohráva Božie slovo a jeho moc kľúčovú a primárnu úlohu: Viera je z počutia Božieho slova. Vieme však, že nie všetci uverili (nie všetci Abrahámovi potomkovia uverili zaslúbeniam, len niektorí z nich mali Abrahámovu vieru), a nie všetci uveria – viera nie je vecou všetkých (2. Tesalonickým 3:2). Tí, ktorých Boh vopred na to určil, tí uveria (Skutky 13:48). Spasenie je z milosti, nemôže si ho nárokovať nikto a Boh nie je nikým a ničím zaviazaný spasť všetkých. Tí, ktorí uveria, uveria vďaka tomu, že vieru dostanú skrze moc počutého Božieho slova spoluúčinkovaním Ducha.

B. Exegéza je kritické skúmanie akéhokoľvek textu, zvlášť ale náboženského, ako napr. Biblie, Talmudu atď. Samotné slovo *exegéza* znamená vytiahnutie významu daného textu, ktoré do textu vložil autor. Niekedy sa chápe ako protiklad ku vkladaniu vlastného významu vykladača do daného textu (eisegéza). (Webovská definícia podľa Wikipédie.)

C. Existujú dva extrémy: 1. „Duch“ odtrhnutý/oddelený od slova a 2. slovo odtrhnuté/oddelené od Ducha. Tieto dva extrémy sa, žiaľ, vyskytujú aj v dnešných cirkvách. O prvom píšeme v texte a k druhému dochádza vtedy, keď je Božiemu slovu daný význam fantáziou hovoriaceho, a nie zjavujúcou mocou Ducha. Mnohí v snahe čo najviac sa vzdialiť od prvého extrému (krajnosti) a bezpečne sa mu vyhnúť, upadajú do druhého extrému. Oba extrémy spôsobujú nedorozumenia, chaos, rozvrat a odklon od biblického smerovania konkrétneho spoločenstva a od vzoru ranej cirkvi apoštolskej doby. K týmto dvom extrémom môžeme ešte priradiť aj ďalší, ktorý je rovnako nebezpečný ako predchádzajúce dva. Dochádza k nemu vtedy, keď z kazateľa nezaznieva Božie slovo, ale niečo iné, čo je na Božie slovo len podobné. Stane sa to obyčajne vtedy, keď sa „káže“ podľa niekorej z tzv. *prerозprávaných Biblií* napísaných vo formáte kvetnatej ľudskej reči, „kolorovaných“ ľudskými, ale svetskými príbehmi a udalosťami, a nie z Biblií preložených z kanonizovaných gréckych textov (napr.: *textus receptus*). Alebo sa predkladá Božie slovo „rozriedené“ neadekvátnymi úvahami hovoriaceho a jeho svojvoľnou interpretáciou textu Písma. Aj toto je rovnako nebezpečné, lebo nevedie do duchovného života, ale naopak, vedie do duchovného úpadku tak jednotlivcov, ako aj celého spoločenstva – vyprázdňuje Kristov kríž (1. Korintským 1:17) a dušu a ducha počúvajúcich. Formát týchto „prerозprávaných Biblií“ a „rozriedeného Božieho slova“ je *mŕtvolyň jed*, zabíjajúci duchovný život spasených ľudí.

Proti všetkým týmto praktikám sa treba radikálne a nekompromisne postaviť. Všetky treba odmietnuť a vylúčiť/odstrániť tak zo života jednotlivca, ako aj celého spoločenstva.

- 1) Carl R. Trueman (2015), *The Word as a Means of Grace*, The Southern Baptist Journal of Theology (SBJT), 19(4): 59-78
- 2) a) Pavel Hanes, *Dejiny kresťanstva*, vydalo Združenie evanjelikalných cirkví v SR, Banská Bystrica 2016, A4, 429 strán, ISBN 80-88945-01-1
 - b) Videoprednáška „Päť Sola reformácie“ – <https://www.youtube.com/watch?v=1LcsxHCD2NQ>
- 3) Štěpán Soltés, *Dejiny křesťanské církve*, Kalich 1990, A5, 160 strán. ISBN 80-7017-204-5
- 4) Katechizmus katolíckej cirkvi: <http://www.katechizmus.sk/?action=getfullk&kid=1965>
- 5) a) *Protestantská reformácia roku 1517, Solas* číslo 36, jeseň 2017, str. 3-15
 - b) *Solus Christus, Solas* číslo 37, zima 2017, str. 4-20
 - c) *Ulrich Zwingli a reformácia v nemeckom Švajčiarsku, Solas* 40, jeseň 2018, str. 2-6
 - d) *Spravodlivosť, viera a ospravedlnenie, Solas* 41, zima 2018, str. 9-31
 - e) *Radikálna reformácia, Solas* 41, zima 2018, str. 2-5
 - f) *Pestún vedúci ku Kristovi, Solas* 36, jeseň 2017, str. 15-35

Všetci v Adamovi a všetci v Kristovi

Lebo ako v Adamovi všetci zomierajú, zrovna tak i v Kristovi všetci budú oživení.

1. Korinským 15:22

A tak teda ako jedným pádom odsudzujúci výrok na všetkých ľudí na odsúdenie, tak i jedným ospravedlňujúcim výrokom dar milosti na všetkých ľudí na ospravedlnenie života.

Rímskym 5:18

Verš 1. Korinským 15:22 paralelou medzi Adamom a Kristom navodzuje predstavu, že tak, ako všetci ľudia v Adamovi zomierajú, rovnako budú všetci ľudia v Kristovi aj oživení, a to v zmysle, že všetci ľudia budú vzkriesení z mŕtvych do života, do fyzických tiel (pozri aj Zjavenie 20:5). Podobne je to aj vo verši Rímskym 5:18, v ktorom ide o paralelu medzi odsúdením všetkých v Adamovi a ospravedlnením všetkých v Kristovi, a to v zmysle, že v Kristovi budú všetci ľudia spasení. V článku sa budeme venovať otázke významu slova všetci a jeho použitiu v oboch týchto veršoch.

Význam pojmov a výrazov

Smrť (zomretie) v Adamovi

Všetci ľudia, ktorí sa rodia, ktorí prichádzajú na tento svet, zomreli v Adamovi – sú mŕtvi v Adamovi. Pád Adama tam na počiatku spôsobil smrť všetkých ľudí. Táto smrť má niekoľko dôsledkov (rovín):

a) *Duchovná smrť* – človek nemá spoločenstvo s Bohom, žije svoj život v oddelení od Boha. Žije v stave, ktorý Písmo označuje ako *mŕtvy v hriechoch a prestúpeniach* (Kolosenským 2:13; Efezským 2:5).

b) *Fyzická smrť* (pomenovaná aj *prvá smrť*) – človek musí raz zomrieť. Táto smrť znamená oddelenie ducha (duše a ducha) od fyzického tela. Duch tých, ktorí zomreli ako mŕtvi v Adamovi (fyzicky zomreli v stave „mŕtvi vo svojich hriechoch a prestúpeniach“), odchádza do záhrobia (tej časti podsvetia, ktorá sa nazýva aj peklo; pozri údel boháča v Evanjeliu podľa Lukáša 16:23-24).

c) *Druhá smrť* – tí, ktorí fyzicky zomreli ako mŕtvi v Adamovi, raz vstanú (vyjdú zo záhrobia) k súdu a ako odsúdení pôjdu do ohnivého jazera, preč od tvári Pánovej. V ohnivom jazere si budú odpykávať trest večného zahynutia (2. Tesalonickým 1:9). Ohnivé jazero je tá druhá smrť (Zjavenie 20:14, 21:8).

Vzkriesenie z mŕtvych (oživenie) v Kristovi

Výrazy „vzkriesenie“, „oživenie“ či „vstanie z mŕtvych“ sú v Božom slove do veľkej miery synonymické.

Vo verši 1. Korinským 15:22 je paralela medzi zomretím v Adamovi a oživením v Kristovi. Tak ako smrť tých, ktorí sú v Adamovi, má tri roviny, rovnako tak aj oživenie v Kristovi má tri roviny:

a) *Oživenie z duchovnej smrti* – tí, ktorí sú v Kristovi, boli oživení zo stavu duchovnej smrti. Majú Ducha Kristovho (Rímskym 8:9), boli splodení z Ducha

a obnovení Svätým Duchom (Títovi 3:5), už viac nie sú pre Boha mŕtvi, ale sú Bohu živí (Rímskym 6:13), narodili sa znova a sú novým stvorením (2. Korintským 5:17).

b) *Fyzická smrť* – tí, ktorí sú v Kristovi, síce tiež musia podstúpiť fyzickú smrť (ak zomrú fyzicky ešte pred druhým príchodom Pána) v zmysle oddelenia ducha/duše od tela, avšak nejdú do záhrobia (pekla), ale naopak, idú k Pánovi, kde v jeho prítomnosti očakávajú na vzkriesenie z mŕtvych v zmysle oslávenia a strávenia večnosti v novom nebeskom tele (Skutky 7:59; Filipským 1:23).

c) *Oslobodenie od druhej smrti* – tým, ktorí sú v Kristovi, ktorí sú v ňom oživení, druhá smrť neuškodí (Zjavenie 20:6), nebudú tráviť večnosť v ohnivom jazere, ale v nebeskom Jeruzaleme vo večnom živote v oslávenom tele na novej zemi a v novom nebi.

Slovo *vzkriesenie* či *vstanie z mŕtvych* (či dokonca „zobudenie sa“) má okrem širšieho významu aj svoj špecifický význam, keď popisuje *vyvolanie a vyjdenie zo záhrobia (z hrobu)*, Ján 5:28-29, Daniel 12:2). Vyvolanie z miesta, kde sa nachádzal duch človeka po fyzickej smrti po oddelení od fyzického zemskeho tela. Písmo učí o dvoch typoch vzkriesenia:

a) *Vzkriesenie k životu* (Ján 5:29; Daniel 12:2; *oživenie* – Zjavenie 20:5). Toto je označené aj ako *prvé vzkriesenie z mŕtvych* (Zjavenie 20:5). Prvé vzkriesenie sa týka len tých, ktorí zomreli vo viere v evanjelium Ježiša Krista, ktorí sú Kristovi, ktorí sú spravodliví (1. Tesalonickým 4:14; 1. Korintským 15:23,51-52). Pritom dôjde k tomu, že duch týchto ľudí dostane nové oslávené telo. Dôjde k opätovnému spojeniu ducha s telom,

ale toto telo bude nové, bude to oslávené alebo duchovné telo na rozdiel od zemskeho tela, v ktorom žili pred svojou smrťou (1. Korintským 15:35-49).

Spravodliví, žijúci v okamihu *vzkriesenia spravodlivých mŕtvych*, budú zo zeme vychvátení a súčasne premenení do nových tiel. Všetci, ktorí majú podiel na *prvom vzkriesení*, budú ďalej existovať v tele, v ktorom už budú existovať vo večnosti – a budú tam v novom tele.

Na prvé vzkriesenie sa môžeme dívať ako na *vychvátenie Cirkvi*, lebo pri ňom ide o vzkriesenie spravodlivých mŕtvych a vychvátenie spravodlivých žijúcich a ich spoločné stretnutie sa s ich Pánom, s hlavou Cirkvi (1. Korintským 15:51-52).

b) *Vzkriesenie k súdu, k odsúdeniu* (Ján 5:29; Zjavenie 20:12); *vzkriesenie na potupu a hnus* (Daniel 12:2). Týka sa tých, ktorí za svojho pozemského života neuverili v evanjelium Ježiša Krista. V tomto prípade Písmo nič nezjavuje o tom, že by išlo o vzkriesenie do akýchkoľvek (nejakých) tiel.

Oživenie

Pojmy oživenie a vzkriesenie sa tiež v značnej miere prekrývajú, ako sme to už opísali vyššie v prípade oživenia v Kristovi. Základný význam oboch je uvoľnenie (vyslobodenie) z moci smrti. V širšom zmysle slovo *oživenie* je synonymom slova *vzkriesenie*. V užšom zmysle slova sa ním rozumie:

a) *Dať život tomu, v čom predtým život nebol* – dať život materiálnej, neživej veci (1. Mojžišova 2:7, pozri aj Lukáš 19:40).

b) *Vzkriesenie z duchovnej smrti* – k tomu dôjde po uverení v evanjelium a znovuzrození (Ján 5:24-25).

c) *Opätovné privedenie k životu*, čiže *opätovné spojenie ducha a tela – vzkriesenie z fyzickej smrti*. Tu je použitím slova *oživenie* daný dôraz na *opätovné spojenie ducha s telom*. Pritom nemusí nutne ísť už o pochovaných ľudí. V takomto zmysle boli *vzkriesení* či *oživení*: Jairova dcéra (Lukáš 89:41), syn vdovy z Nainu (Lukáš 7:14), Lazar (Ján 11:43-42), mŕtvi, ktorí vyšli z hrobov pri zmŕtvychvstaní Pána (Matúš 27:52-53), Tabita (Skutky 9:40). Všetci títo boli *oživení* alebo aj *vzkriesení*, ale do zemských tiel, do tela, aké mali pred svojou smrťou, do tela, ktoré ešte podliehalo smrti a porušeniu/rozkladu. Toto *oživenie* či *vzkriesenie z mŕtvych* treba odlišovať od *oživenia* či *vzkriesenia*, ku ktorému dôjde pri *prvom vzkriesení* (Zjavenie 20:4-5), ktoré bude už do nových, oslávených, duchovných tiel (1. Korintským 15:51-52).

d) *Vyvolanie zo záhrobia*. Tak chápe-me slovo *oživenie* vo verši Zjavenie 20:4 („*A ostatní mŕtvi neožili, až sa dokoná tisíc rokov*“) a *druhé vzkriesenie*. Tí, ktorí podliehajú *druhému vzkrieseniu*, sú súdení ako tí, ktorí sú *mŕtvi* (Zjavenie 20:12). Sú v stave *mŕtvych*, teda sú v stave, v ktorom ich duch nie je zjednotený s telom, nemá telo – na rozdiel od tých mŕtvych z *prvého vzkriesenia*, ktorí *ožili a kralovali s Kristom tisíc rokov* (Zjavenie 20:4-5). Tí, ktorí patria do *prvého vzkriesenia*, sú vyvolaní zo záhrobia a súčasne dostanú aj nové, duchovné telo – sú vyvolaní a vstanú k životu. Tí, ktorí vstanú (z hrobu) pri *druhom vzkriesení*, sú vyvolaní zo záhrobia k súdu a sú súdení ako mŕtvi – a v tomto stave sú aj uvrhnutí do ohnivého jazera, a tak tam už zostávajú navždy (Marek 9:43-48).

Písmo o ich tele nič nehovorí, a preto ostávame len pri konštatovaní, že pred veľkým bielym trónom stoja ako mŕtvi.

Ospravedlnenie

Téma zomretia v Adamovi a oživenia v Kristovi tvorí jadro evanjelia. Zomretie v Adamovi a oživenie v Kristovi je však neoddeliteľne prepojené s právnymi aspektami týkajúcimi sa spravodlivosti človeka: „*A tak teda ako jedným pádom odsudzujúci výrok na všetkých ľudí na odsúdenie, tak i jedným ospravedlňujúcim výrokom dar milosti na všetkých ľudí na ospravedlnenie života*“ (Rímskym 5:18). Každý, kto zomiera v Adamovi, zomiera preto, lebo je na neho pre Adama vzťahnutý odsudzujúci výrok – za hriech je smrť. Každý, kto je v Kristovi oživený, je oživený vďaka tomu, že dostal milosť ako dar, vďaka ospravedlňujúcemu výroku.

Ospravedlniť (niekoho) je právny výraz a súdny výrok, ktorý znamená *oslobodenie spod obžaloby, vyhlásenie za nevinného*. Je opakom slova *odsúdiť*. V biblickom ponímaní ide o ospravedlnenie bezbožného, ktorý uveril v evanjelium Ježiša Krista. Byť Bohom *ospravedlnený* súčasne znamená aj byť ním právne, súdnym rozhodnutím uvedený, ustanovený do postavenia *spravodlivého*, pretože pred Bohom sú možné len dve postavenia: *hriešnik (vinník)* alebo *spravodlivý (nevinný)*. Ospravedlniť niekoho teda súčasne znamená aj vyhlásiť ho za spravodlivého, čím je zároveň zbavený viny. V akte ospravedlnenia sa zjavuje Božia milosť, ako o tom vyučuje apoštol Pavol v Liste Rímskym 3:24.

Podčiarkujeme, že výraz *ospravedlniť niekoho* neznamená urobiť ho spravodlivým (v zmysle vlastnej skutkovej sprá-

vodlivosti), ale znamená iba prehlásiť ho za spravodlivého a zaobchádzať s ním (nakladať s ním) ako so spravodlivým (správať sa k nemu ako ku spravodlivému). Poznamenávame, že tu, na tomto mieste textu hovoríme iba o právnej stránke ospravedlnenia. Ako dosiahne Boh toho, že z nespravodlivého sa stane spravodlivý, je iná téma, ktorej sa venujeme na inom mieste (pozri článok *Spravodlivosť, viera a ospravedlnenie*^{A)}). Pre dôležitosť správneho pochopenia to zopakujeme: *Ospravedlniť* je právny výraz. Ospravedlniť niekoho znamená vyniesť rozsudok (súdny výrok, výnos, rozhodnutie), ktorým je človek vyhlásený za spravodlivého (a zároveň za nevinného). Opakom ospravedlnenia je vyhlásenie za vinného, ktoré je tiež právnym výrazom. Vyhlásenie za vinného znamená následné *odsúdenie* vinníka.

Slovo „všetci“ vo verši 1. Korintským 15:22

Výklad výrazov: „*všetci v Adamovi*“ a „*všetci v Kristovi*“

a) *Paralela: v Adamovi a v Kristovi*
 Všeci, ktorí sú potomkami Adama, v Adamovej rodovej línii, zomierajú (pozri vyššie tri roviny smrti). A to sú všetci ľudia bez výnimky, lebo ľuďom je *uložené raz zomrieť* a následne po smrti byť súdení (Židom 9:27). Ježiš nemusel zomrieť, lebo on nie je splodený z muža (on nie je v Adamovi), on je splodený zo Svätého Ducha. Ježiš Kristus nemusel zomrieť (Ján 10:17-18). On zomrel dobrovoľne a preto, lebo zástupne za nás zobral na seba naše hriechy. Pretože sú všetci ľudia v Adamovi (okrem Pána Ježiša), všetci prirodzene zomierajú. Dôraz na slove *všetci* je v tom zmysle, že z toho niet ani jednej výnimky.

Analogicky (paralelne): *všetci*, ktorí sú v Kristovi, tí *všetci* budú oživení. Aj v tomto výraze slovom *všetci* je daný dôraz na to, že nikto, kto je v Kristovi, nebude z oživenia vynechaný, na nikoho sa nezabudne. Slovom *všetci* je teda tu v tomto verši povedané, že sa na nikoho nezabudne. Nikto, kto je v Adamovi, nebude vynechaný zo smrti^{B)} a rovnako tak (paralela) nikto, kto je v Kristovi, nebude vynechaný zo *oživenia* – prejde *zo smrti do života*^{C)}.

Pri výklade tohto verša musíme držať v pamäti, že tu v tomto verši ide o paralelu (prirovnanie), lebo to je kľúč pre pochopenie významu slova *všetci*. Význam slova „*všetci*“ je určený kontextom. V prvom prípade „*všetci*“ znamená všetci tí, ktorí sú v Adamovi, v druhom prípade „*všetci*“ znamená všetci tí, ktorí sú v Kristovi. Ak toto pustíme zo zreteľa, môžeme verš pochopiť nesprávne, a to tak, že *všetci* ľudia, spasení aj nespasení, pri vyvolaní zo záhrobia (vyjdú z hrobov – Ján 5:29) budú oživení v zmysle, že budú mať, čiže dostanú nejaké telo. A nielen to! Dokonca by hrozilo nesprávne pochopenie druhého výskytu slova „*všetci*“ v tomto verši v zmysle, že všetci ľudia bez rozdielu budú v Kristovi spasení a vojdú do večného života, čo by predstavovalo univerzálne spasenie všetkých ľudí. Takéto chápanie je však vylúčené kontextom Písma, keď Písmo učí o dvoch skupinách ľudí, pričom jedni vstanú do *večného života* a druhí na *večné zahynutie* (Daniel 12:2; Ján 5:28-29).

b) *Kontext celej 15. kapitoly* hovorí iba o tých, ktorí sú v Kristovi; o tých, ktorí uverili na kázeň evanjelia. Bezbožníci do tejto skupiny, do tohto kontextu nepatria. Čítaj verše 11, 17, 23,

35, v ktorých sa hovorí o tých, ktorí majú vstať a prísť sem na zem spolu s Kristom, a to sú iba tí, ktorí patria Kristovi, ktorí sú v ňom – ostatní na zem neprídu – ale budú uvrhnutí do ohnivého jazera (Zjavenie 20:15; Marek 9:43-48; nespasení, bezbožní; nie sú v Kristovi). Aj vo verši 42: neporušiteľné, nebeské, duchovné telá dostanú iba tí, ktorí budú vo večnosti s Kristom – to je dané iba tým, ktorí patria do prvého vzkriesenia (1. Tesalonickým 4:13-18; 1. Korinským 15:51-52).

c) Pred smrťou a pred vzkriesením *všetci* ľudia majú *zemské telá* (*prach si a na prach sa obrátiš* – 1. Mojžišova 3:19). Tí, ktorí patria do *prvého vzkriesenia*, dostanú pri vzkriesení nové, oslávené, nebeské, duchovné telá (verše 1. Korinským 15:37-49). *Všetci*, ktorí patria Kristovi, majú podiel na prvom vzkriesení. Platí to aj opačne: *Všetci* tí, ktorí majú podiel na prvom vzkriesení, patria Kristovi.

Tí, čo patria do *druhého vzkriesenia*, a to sú tí, ktorí stoja pred veľkým bielym trónom, sú mŕtvi. Pred bielym trónom teda stoja iba mŕtvi. Písmo o tele mŕtvych stojacich pred veľkým bielym trónom nič nehovorí. Preto nemáme nijaký dôvod usudzovať, že aj títo z druhého vzkriesenia dostanú nejaké telá. Môžeme si ale pripomenúť, že mŕtvy je ten človek, u ktorého je duch oddelený od fyzického tela. Duch mŕtveho človeka nemá telo. Smrťou sa neviditeľná nemateriálna zložka človeka (duch) oddelí od tela. Telo sa uloží do hrobu a rozpadne sa a duch nespasného odchádza do záhrobia, kde čaká, až bude zo záhrobia *vyvolaný* k súdu (Ján 5:28-29).

Slovo „všetci“ vo verši Rímskym 5:18

Zatiaľ čo 15. kapitola v 1. liste Korinským sa zaoberá hlavne vzkriesením spravodlivých mŕtvych, tých, ktorí zomreli vo viere v evanjelium Ježiša Krista, 5. kapitola listu Rímskym (verše 12-21) vykladá dôsledky toho, čo to znamená byť v Adamovi a byť v Kristovi. Aj v tejto kapitole ide zase o paralelu *odsúdenia všetkých* tých, ktorí sú v Adamovi, a *ospravedlnenia všetkých* tých, ktorí sú v Kristovi.

Všetci ľudia sú v Adamovi vinní, sú v odsúdení a nachádzajú sa pod Božím hnevom. Toto sa týka všetkých ľudí bez rozdielu, všetkých tých, ktorí sa na tento svet narodili ako Adamovi potomkovia. Paralelne s touto skutočnosťou platí, že *všetci* tí, ktorí sú v Kristovi, sú *všetci* do jedného ospravedlnení. V Kristovi však nie sú ospravedlnení *všetci ľudia*, ale iba *všetci tí*, ktorí sú v Kristovi, ktorí patria jemu (veriaci v evanjelium). Aj tu slovo *všetci* je použité vo význame, že na nikoho sa nezabudne. *Všetci* v Adamovi sú vinní a sú v odsúdení – nikto nebol vynechaný, na nikoho sa nezabudlo. Paralelne tak aj v Kristovi. *Všetci*, ktorí sú v Kristovi, sú pod milosťou a sú ospravedlnení – nikto (kto je v Kristovi) nie je z milosti a ospravedlnenia vynechaný, na nikoho (kto je v Kristovi) sa pri ospravedlnení nezabudlo.

Slová „všetci“ a „mnohí“ ako synonymá

Z viacerých miest Písma je zrejmé, že slová „všetci“ a „mnohí“ Božie slovo niekedy používa synonymicky a zameniteľne. Napríklad vo verši Daniel 12:2 je napísané, že „mnohí z tých, ktorí spia v zeme prachu, sa zobudia...“ Ak by sme toto slovo brali na tomto mieste doslov-

ne, bez toho, aby sme zväžili kontext celého Písma a hlavne evanjelia, mohli by sme nadobudnúť pri tomto verši dojem, že nie všetci zomrelí, ale iba niektorí (mnohí), ktorí spia v prachu zeme (čiže sú v záhrobí), vstanú (zobudia sa, vyjdú zo záhrobia). Z kontextu Písma však už vieme, že všetci zomrelí ľudia (každý jeden) vstanú z hrobu (zo záhrobia), a to jedni (tí stále mŕtvi v Adamovi) k večnému zahynutiu a druhí (tí, ktorí zomreli v Kristovi, sú v Kristovi aj oživení) k večnému životu. To znamená, že slovo „mnohí“ v Danielovi 12:2 znamená „všetci“, a to všetci bez výnimky. Podobne v Rímskym 5 vo veršoch 12-21 Písmo používa slová „všetci“ a „mnohí“ zameniteľne, pričom tak obsah slova „všetci“, ako aj „mnohí“ je definovaný kontextom tejto pasáže. V prípade tých, ktorí sú v Adamovi, slovo „všetci“ a rovnako aj slovo „mnohí“ označuje všetkých ľudí bez výnimky, pretože každý človek, ktorý sa narodil na svet, v Adamovi zomrel. V prípade tých, ktorí sú v Kristovi, slovo „všetci“ a rovnako aj slovo „mnohí“ označuje „všetkých tých, ktorí sú v Kristovi“.

Záver

Na celý verš 1. Korintským 15:22 sa dívame ako na paralelu, lebo paralelou je, a tak tento verš aj vykladáme. Pritom:

a) Samotný výraz v *Kristovi všetci budú oživení* chápeme *doslovne*, a to tak, že duch každého z tých, ktorí sú v *Kristovi*, ktorí patria *Kristovi*, bude vyvolaný zo záhrobia a bude zjednotený s novým, osláveným, duchovným telom – teda *všetci*, ktorí sú v *Kristovi*, ktorí patria *Kristovi*, budú *oživení*, čiže budú vzkriesení do života. Na nikoho z tých,

ktorí patria *Kristovi*, sa pri vzkriesení do života nezabudne, nikto nebude vynechaný. Ale aj opačne: do života budú vzkriesení iba tí, ktorí patria *Kristovi*, ktorí zomreli vo viere v evanjelium Ježiša Krista. Toto sa týka tých a iba tých *všetkých* mŕtvych, ktorí majú podiel na *prvom vzkriesení* (Zjavenie 20:6). Iba títo budú v doslovnom zmysle slova *oživení* – vstanú k životu a budú mať telo.

b) Vo všeobecnom význame slovo *oživenie* znamená, že *všetci budú na Kristov hlas (povel) vyvolaní zo záhrobia a vyjdú z hrobov* (Ján 5:28-29), *všetci budú uvoľnení z moci smrti a pekla* (Daniel 12:1-2; Ján 5:28-29; Zjavenie 20:4-5,13). Tí, ktorí boli *oživení* podľa verša Zjavenie 20:4, kralovali spolu s Kristom, z čoho vyplýva, že prišli a boli v tele, lebo aj Kristus sa na zem vráti v tele (Skutky 1:10-11). Zatiaľ čo ostatní, tí z druhého vzkriesenia, boli videní iba ako mŕtvi – duchovia bez tela (Zjavenie 20:12-13).

Vtedy, keď sa na výraz „*zrovna tak i v Kristovi všetci budú oživení*“ dívame ako na paralelu s výrazom „*ako v Adamovi všetci zomierajú*“, slovo *všetci* dáva ten zmysel, že v Adamovi *všetci* zomierajú (pričom niet výnimky) a rovnako tak sa nezabudne ani na jedného z tých, ktorí sú v *Kristovi*, lebo *všetci do jedného* budú oživení. Vyvolanie a vyjdenie zo záhrobia sa týka *všetkých* zomrelých. Týka sa tých z *prvého* a aj z *druhého vzkriesenia*. Vzkriesenie do života (*oživenie* v doslovnom zmysle) sa týka len tých z *prvého vzkriesenia*, len *všetkých* tých a iba tých, ktorí patria *Kristovi*.

c) Podobne tak, ako je to so slovom *všetci* v 1. liste Korintským 15:22, je to aj so slovami *všetci* a *mnohí* v Rímskym 5:12-21. Aj tu sú použité tak, že ich

obsah definuje kontext (v Adamovi, na nikoho sa nezabudne, nikto nebude v Kristovi) a majú význam: *niet výnimky, vynechaný.*

Drahoslav Vajda

Poznámky a zdroje

A) *Spravodlivosť, viera a ospravedlnenie*, Solas číslo 41, zima 2018, str. 9-31.

B) Slovo zomrieť v Adamovi znamená aj to, že sa rodíme na svet mŕtvi vo svojich hriechoch a prestúpeniach, pretože od narodenia je na nás vzťahnutý odsudzujúci výrok pre Adamovu vinu, pre Adamov pád. A navyše sme porušení hriechom (pretože smrť vošla pre Adama do sveta a prešla na všetkých ľudí, a to nielen fyzická smrť, ale smrť ako princíp ľudského bytia v stave „mŕtvi pred Bohom“), čiže aj sami hrešíme od narodenia. Zomrieť v Adamovi znamená viac, než len že raz musím zomrieť fyzicky a potom bude druhá smrť. Znamená celý balík troch rovín smrti.

C) Aj toto má tri roviny. Už pri uverení v evanjelium sme na Kristov hlas (duchovne) vstali z mŕtvych (Ján 5:24-25), teda sme boli duchovne oživení/vzkriesení, už sme prešli zo smrti do života, pretože už žijeme, sme živí pred Bohom. Sme znovuzrodení, teda žijeme ako nové stvorenie (2. Korintským 5:17). Zároveň nás ešte čaká to, že pri prvom vzkriesení (vychvátení Cirkvi) definitívne prejdeme zo smrti do života. Druhá smrť sa nás už ale netýka, od nej sme oslobodení.

Prvý a posledný Adam V Adamovi a v Kristovi

V celých dejinách ľudstva sú len dvaja ľudia, ktorí majú výnimočnú a jedinečnú identitu, postavenie a úlohu. Písmo ich pomenúva ako *prvý Adam* a *posledný (druhý) Adam* (1. Korintským 15:45 a 47; v týchto veršoch sú slová „človek“ a „Adam“ synonymá, sú vzájomne zameniteľné). Ich jedinečnosť spočíva v ich pôvode a v ich diele. Úloha, ktorú zohrali, či dielo, ktoré vykonali, má dosah na celé ľudstvo. Je to tak preto, lebo od Boha dostali postavenie, v ktorom konajú zástupne za „všetkých“ a za „mnohých“ (pozri článok „Všetci v Adamovi a všetci v Kristovi“ v tomto čísle, str. 21).

Prvý človek – Adam

Všetko, čo jestvuje, stvoril Boh. On stvoril vesmír i Zem, živú i neživú prírodu, anjelov a človeka. Všetko, viditeľné aj neviditeľné, stvoril z ničoho (ex nihilo) skrze svoje slovo mocou svojho Ducha. Boh tvorstvo (stvorenie) doslovne vyriekol do existencie (Žalm 33:9: *Lebo on povedal, a stalo sa; on rozkázal, a postavilo sa*). Človek bol uprostred ostatného tvorstva výnimočný, lebo bol stvorený na Boží obraz (1. Mojžišova 1:26-27),

a dostal výnimočné postavenie – jeho úlohou bolo spravovať celé tvorstvo na zemi (1. Mojžišova 1:26-28, 2:15, 2:19-20), vládnuť nad ním.

Ako prvý bol stvorený muž, prvý človek, Adam. *Hospodin Boh utvoril Adama, človeka, vezmúc prach zo zeme a vdýchol do jeho nozdier dych života, a človek sa stal živou dušou* (1. Mojžišova 2:7; 1. Korintským 15:45). Boh stvoril človeka ako muža a ženu, ako mužské a ženské pohlavie (1. Mojžišova 1:27). Všetci

ostatní ľudia sa rodia ako potomkovia (1. Mojžišova 1:28) prvého muža (Adama) a jeho ženy (Evy), prvej ženy, ktorá bola tiež nadprirodzene stvorená tak, že bola vzatá z muža (1. Mojžišova 2:21-22). Prvý ľudský pár je stvorený Bohom priamo a nadprirodzene – Adam ani Eva nemajú zemských rodičov. Všetci ostatní ľudia sa už narodili ako priami potomkovia tohto prvého ľudského páru.

Cieľ, ktorý Boh sledoval pri stvorení, bol mať svoj ľud, uprostred ktorého chcel prebývať, a svoje kráľovstvo na zemi, spravované verným, milujúcim a poslušným správcom/vládcom, kde všetko malo fungovať podľa Božej nariaďujúcej vôle, podľa jeho ustanovení a prikázaní, kde všetko malo byť veľmi dobré a na Božiu slávu. Tento vládár mal reprezentovať jednak Boha a jeho vládu voči Božiemu ľudu a voči tvorstvu, jednak Boží ľud ako verný, milujúci, poslušný a spravodlivý pred Bohom. Preto bol Adam stvorený na Boží obraz (1. Mojžišova 1:27) a preto všetci zemskí ľudia nesú obraz prvého Adama (1. Mojžišova 5:3).

Svojou podstatou bytia, svojou prirodzenosťou je prvý stvorený človek – Adam – „zemským človekom“: „Prvý človek zo zeme zemský, z hlíny...“ (1. Korintským 15:47). Podstata bytia či prirodzenosť „zemského človeka“ je v Písme označená aj ako „duševné telo“ („duševné telo zmyselné“ – 1. Korintským 15:44, podľa prekladu prof. Roháčka) a aj ako „telo a krv“ (15:50). Pretože všetci ostatní ľudia sú z neho narodení a sú jeho potomkovia, aj všetci ostatní sú „zemský človek“ (a aj „duševné telo zmyselné“, a aj „telo a krv“): „Aký bol ten zemský, takí aj všetci zemskí...“ (15:48), „A ako sme niesli obraz zemského...“ (15:49).

Adamov pád – pád celého ľudstva

Krátko po stvorení, skôr ako sa prvému ľudskému páru narodil prvý potomok, došlo k pádu. Adam s Evou porušili Boží príkaz, Božie prikázanie, ktoré má charakter zmluvy skutkov. Toto malo ďalekosiahle dôsledky pre celé ľudstvo (a dokonca pre celé tvorstvo na zemi) preto, lebo postavenie Adama bolo výnimočné – bol vládarom nad všetkým tvorstvom na zemi a zároveň ako prvý človek (prvý Adam) zastupoval (reprezentoval) celé ľudstvo v zmluve skutkov (Ozeáš 6:7)^A. Jeho pádom do hriechu padlo do hriechu a jeho dôsledkov (smrť ako spravodlivý Boží trest) celé ľudstvo: „*Preto ako skrze jedného človeka vošiel hriech do sveta a skrze hriech smrť, a tak prešla smrť na všetkých ľudí, pretože všetci zhrešili*“ (Rímskym 5:12). Adamovým pádom padlo do porušenia dokonca i celé tvorstvo na zemi (Rímskym 8:20-22). Adam spôsobil svojím pádom celému ľudstvu dvojaký problém:

a) Keďže Adam reprezentoval/zastupoval v zmluve skutkov celé ľudstvo, všetci jeho potomkovia nesú jeho vinu^B. Je im Bohom pripočítaná: „*Lebo aj do zákona (rozumej: Mojžišovho zákona v zmysle mojžišovskej zmluvy skutkov^C) bol hriech na svete, ale hriech sa nepripočíta, keď nielo zákona. Ale smrť jednako kralovala od Adama až po Mojžiša i nad tými, ktorí nehrešili podobným prestúpením ako Adam, ktorý je obrazom toho budúceho*“ (Rímskym 5:13-14).

b) Všetci jeho potomkovia sa od jeho pádu rodia porušení hriechom. Svojou prirodzenosťou sú hriešni (hriešnici). Majú hriešnu, padlú (telesnú) prirodzenosť. Božie slovo túto skutočnosť opisuje

je tak, že všetci Adamovi potomkovia sú „predaní pod hriech“ (Rímskym 7:14). Pod hriech nás všetkých predal Adam.

Padlá hriešna prirodzenosť každého človeka ako Adamovho potomka je nesmierne závažná vec. Božie slovo ju opisuje nasledovne: Všetci sú „mŕtvi vo svojich hriechoch a svojich previneniach“ (Efezským 2:1, 2:5), sú „mŕtvi v hriechoch a v neobrezanosti svojho tela“ (Kolosenským 2:13), sú „telesní“ a „chodia podľa tela“ (Rímskym 7:14), sú „nemajúci Ducha“ (Júda 1:19). Hriešna padlá ľudská prirodzenosť plodí strašné dôsledky: ako padlí ľudia robíme, čo nechceme, čo neuznávame, za čo sa hanbíme (Rímskym 6:21 a kapitola 7), sme otrokmi hriechu, pretože sme zotročení „vášňami rôznych hriechov“ a „zlými žiadosťami“, „nesieme ovocie smrti“, pretože sme ovládaní „zákonom (zákonitosťou) hriechu a smrti“ (Rímskym kapitola 7). Ako padlé (telesné) stvorenie nedokážeme Boha pravdivo poznať, milovať, uctievať, slúžiť mu, pretože duchovné veci sú telesnému človeku (nemajúcemu ducha/Ducha) úplne nezrozumiteľné a neuchopiteľné: „*Ale telesný človek nechápe vecí Ducha Božieho, lebo sú mu bláznovstvom, a nemôže ich poznať, lebo sa majú duchovne posudzovať*“ (1. Korintským 2:14). Z tohto istého dôvodu telesný človek nedokáže ani len porozumieť evanjeliu a uveriť mu. Jediný liek na túto chorobu, jediné riešenie tejto našej beznádejnej situácie, spôsobenej našou padlou hriešnou prirodzenosťou zdedenou po Adamovi po jeho páde, je spasenie z milosti založené na splodení z Ducha, vykúpení v Kristu Ježišovi, oživení a vzkriesení v stotožnení s Kristom v jeho smrti a v jeho vzkriesení.

Božie spasenie preto obsahuje dve zložky:

a) *Ospravedlnenie*, ktoré rieši otázku viny padlého človeka (pripočítanej Adamovej viny, ako aj viny za vlastné hriechy, ktoré človek spáchal pre svoju padlú hriešnu prirodzenosť, ktorú každý zdedil od Adama cez celú rodovú líniu svojich predkov).

b) *Znovozrodenie*, ktoré rieši otázku padlej hriešnej prirodzenosti. Stará hriešna padlá prirodzenosť zomrie na kríži a v znovuzrození dostávame novú prirodzenosť.

Posledný Človek (Adam) – Ježiš Kristus

Sú len dvaja výnimoční ľudia („človekovia“, Adamovia), ktorých identita, úloha a dielo majú dopad na celé ľudstvo. Identitu a to, čo uviedol na celé ľudstvo prvý človek, „prvý Adam“, sme už opísali.

Pôvodným Božím cieľom bolo mať svoj ľud, uprostred ktorého chcel prebývať, a na zemi mať svoje kráľovstvo, spravované verným, milujúcim a poslušným správcom/vládcom. Pretože prvý Adam v tejto úlohe a postavení zlyhal (a s ním celé ľudstvo), musel prísť druhý a posledný Adam ako dokonalý obraz Boha a dokonalý vládár/kráľ (Židom 1:3). Druhý a posledný Adam prišiel, aby odčinil a napravil to, čo prvý Adam pokazil, aby vykúpil svoj ľud a padlé tvorstvo spod služby smrti a porušenia: „*Lebo pretože skrze človeka (rozumej: prvého Adama) smrť, skrze človeka (rozumej: posledného Adama) i zmŕtvychvstanie mŕtvych*“ (1. Korintským 15:21).

Druhý a posledný Adam je opísaný ako *Pán z neba (oživujúci Duch)*, v kto-

rom *prebýva všetka plnosť božstva telesne* (Kolosenským 2:9). Tak ako celé ľudstvo v prvom Adamovi zlyhalo v nesení Božieho obrazu, tak sa pravé a dokonalé nesenie Božieho obrazu naplní v novom ľudstve – v Božom ľude – *skrze* druhého a posledného Adama (1. Korintským 15:49). Naplní sa to najprv duchovne a neviditeľne pri znovuzrození jednotlivcov ešte uprostred tohto padlého sveta (2. Korintským 3:18) a konečne (finálne) a v moci pri vzkriesení z mŕtvych – pri vykúpení tela a oslávení. Rovnako tak bude aj celé tvorstvo vykúpené a oslávené (Rímskym 8:19-23).

Tým druhým a posledným Adamom nie je nikto iný ako Boží Syn z večnosti, Pán z neba, ktorý sa stal človekom, aby mohol ľudstvo reprezentovať, zastupovať. Prvý a posledný (druhý) Adam majú veľa spoločného, ale sú zároveň aj podstatne iní.

Spoločné majú to, že sa nenarodili počatím z muža a ženy, ale ich pôvod je nadprirodzený a spočíva priamo v Bohu. Prvý Adam bol stvorený z hliny, posledný Adam bol počatý Svätým Duchom a narodil sa z panny. Spoločné majú to, že ako jeden, tak aj druhý zastupujú „mnohých“ a „všetkých“ v úlohe vladára. Tak ako princíp počítania viny zohral svoju úlohu v prípade pádu prvého Adama, rovnako tak princíp počítania spravodlivosti zohráva svoju úlohu pri ospravedlnení v Kristovi. Tak ako v prípade prvého Adama vošiel cez neho hriech a smrť do sveta a na všetkých ľudí, tak aj cez posledného Adama prišla milosť, pravda, ospravedlnenie a život pre mnohých.

Úlohu prvého a posledného Adama v zmysle reprezentovania (zastupova-

nia) „všetkých“ a „mnohých“ podrobne a výstižne opisuje Božie slovo v Rímskym 5:12-21. Význam slov „všetci“ a „mnohí“ vysvetľujeme v článku „Všetci v Adamovi a všetci v Kristovi“ (v tomto čísle na str. 21). V prípade Adamovej reprezentácie slová *všetci* a *mnohí* znamenajú „všetci ľudia bez výnimky“. V prípade Kristovej reprezentácie slová *všetci* a *mnohí* znamenajú „všetci tí, ktorí sú v Kristovi“. Z pohľadu časnosti sú to všetci, ktorí uverili v Krista ako Spasiteľa žijou spasiteľnou vierou. Z pohľadu večného Božieho plánu a diela spasenia sú to tí, ktorých Boh stotožnil s Kristom v jeho smrti a v jeho vzkriesení (Rímskym 6:4; Kolosenským 2:12)^D.

Prvý a posledný Adam sa však od seba aj podstatne líšia. Zatiaľ čo „*prvý človek, Adam,*“ sa stal „*živou dušou,*“ „*posledný Adam,*“ je „*oživujúcim duchom*“ (1. Korintským 15:45). Zatiaľ čo „*prvý človek*“ bol „*zo zeme zemský, z hlíny,*“ „*druhý človek*“ je „*Pán z neba*“ (15:47). Kristus je druhý a zároveň posledný Adam. Druhý je preto, lebo po Adamovi je druhý taký výnimočný. Posledný je preto, lebo iného v takom postavení, s takou identitou a s takou úlohou už nebude.

Kristus vzkriesený – Boží ľud vzkriesený

Prvý a posledný Adam (človek) majú spoločné nielen to, že *reprezentujú ako vladári svoj ľud*, prvý Adam všetkých ľudí (celé svoje potomstvo) a posledný Adam vykúpený Boží ľud (Kristovu nevestu), ale aj to, že „svojim“ dávajú svoju prirodzenosť. Aký bol prvý Adam (zemský, duševné telo, telo a krv, duševný), takí sú aj všetci jeho potomkovia. Aký je posledný Adam, takí budú aj všetci, ktorí sú v ňom: nebeské telo, duchovní. A ako

sme všetci niesli obraz zemského (prvého Adama), tak tí, ktorí sú v Kristovi, ponosú po vzkriesení tela aj obraz toho nebeského (posledného Adama – Krista). Ale ak niekto nemá Ducha Kristovho, ten nie je v Kristovi (Rímskym 8:9).

Zhrnutie

Písmo roztrieduje všetko ľudstvo na dve skupiny a pod dve reprezentačné hlavy, ktorými sú *prvý Adam* a *posledný Adam* (Rímskym 5:15-19; 1. Korintským 15:48), a každého človeka zaraďuje pod niektorú z nich. Boh zazmluvnil s prvým Adamom ako hlavou ľudstva, aby bol obrazom Boha v ľudstve, zjavene na celej zemi. Adamovo postavenie súčasne znamenalo aj jeho privilégium byť otcom celého ľudstva. Prvý Adam v nesení obrazu Boha zlyhal, a preto bolo treba nového Adama, ktorý by bol hlavou nového ľudstva.

Kristovou identitou – ako *posledného Adama* a hlavy *nového ľudstva* – je aj to, že naplnil zmluvnú poslušnosť, ako ju Boh požaduje od celého ľudstva, ktoré ju dosahuje jedine skrze neho. Kristus ako dokonale a vo všetkom poslušný Syn je hlavou nového ľudstva, ktoré – tak ako on – je/bude vo všetkom poslušné Bohu. V Kristovej poslušnosti je ukázaná nie-

len pravá ľudskosť (človečenstvo), ale aj to, čo ako pravdivý obraz Boha ukazuje, teda láska, vernosť a predovšetkým oddanosť a poslušnosť Božieho Syna.

Toto je opakom Adamovho hriechu a jeho zhubných následkov. Toto je pravé človečenstvo a Boží morálny štandard, ktoré sú vlastné Ježišovi Kristovi. Takýto štandard sa požaduje od reprezentatívnej hlavy/náhrady (zástupcu/reprezentanta), ktorá zaplatí za náš hriech a dá nám svoju spravodlivosť, čo je potrebné pre zmierenie s Bohom. Pre to všetko bol potrebný Boží Syn, lebo len on je ten, kto uspokojí morálne požiadavky, ktoré Boh na nás kladie. V tomto zmluvnom kontexte je pochopiteľné, prečo sa Syn musel vteliť a urobiť dielo, ktoré vykonal. Dostávame plný zmysel druhého a posledného Adama a toho, prečo je to *jedine Kristus*, kto celé dielo môže urobiť^(E).

Kristus sa musel stať druhým a posledným Adamom, ktorý zmluvu skutkov naplní nielen za seba, ale ako kráľovská (panovnícka) hlava, ako Pán a Kráľ nového ľudstva a Božieho kráľovstva v jeho realizácii vo forme nového neba a novej zeme a nebeského Jeruzalema – aj zástupne za celé nové ľudstvo (Cirkev), teda za nové stvorenie.

Peter Vajda

Poznámky:

A) K takémuto chápaniu, okrem verša Ozeáš 6:7, vedie výklad Rímskym 5:12-21 v kontexte zjavenia celého Písma, ktoré odkrýva, ako Boh realizuje svoj plán odsúdenia a spásy v dejinách celého ľudstva cez zmluvy povahy skutkov a zmluvy povahy milosti (pozri články o *zmluvách*, Solas číslo 18, jar 2013, str. 22-25; Solas číslo 19, leto 2013, str. 12-45; Solas číslo 20, jeseň 2013, str. 13-19 a publikáciu „Zmluva zaslúbení“, vyd. SOLAS, Žilina 2017, ISBN 978-80-971486-1-4).

B) *Hriech* je prestúpenie Božieho prikázania, Božieho zákona (1. Ján 3:4). Hriech je svojou podstatou skutok, čin, akt. *Vina* je trestnoprávny dôsledok hriechu, pretože ten, kto je vinný, dostáva trest. Adamovi potomkovia nezdedili Adamov hriech (často nazývaný „prvotný hriech“). Hriech sa zdediť nedá. Zdediť sa dá len vina za hriech. Na Adamových potomkov

sa prenáša (je im pripočítaná) vina za Adamov hriech. Toto sa zvykne voľne pomenovávať, že Adamovi potomkovia „dedia Adamovu vinu“. Nejde tu však o takpovediac genetické dedenie, ale o právne dedenie. Pripodobniť to môžeme k tomu, ako keby syn zdedil po rodičoch dom a na tom dome by bolo vecné bremeno. Keď zdedí dom, zdedí ho aj s tým vecným bremenom. To, čo Adamovi potomkovia dedia už viac v zmysle genetickom, je dedenie padlej hriešnej prirodzenosti. Každý Adamov potomok sa na svet rodí už porušený hriechom, rodí sa s padlou hriešnou prirodzenosťou.

C) Mojžišov zákon ako zmluva skutkov bol explicitne daný iba izraelskému národu, ale implicitne sa pod tento zákon ako zmluvu skutkov dostali všetci ľudia (celé ľudstvo), pretože izraelský národ v tejto zmluve zastupoval/reprezentoval celé ľudstvo podobne, ako Adam zastupoval v prvej zmluve skutkov (zmluva s Adamom/zmluva s tvorstvom) celé ľudstvo (dokonca celé tvorstvo), ako sme to podrobne vysvetlili v článku „Pestún vedúci ku Kristovi“ (Solas číslo 36, jeseň 2017, str. 15-35).

D) Sú to tí, ktorých Boh stotožnil s Kristom v jeho smrti a v jeho vzkriesení (Rímskym 6:4; Kolosenským 2:12) na základe svojho predzvedenia a vyvolenia milosti ešte pred založením sveta (Efezským 1:4-14).

E) *Solus Christus*, Solas číslo 37, zima 2017, str. 4-20

Večné splodenie Syna

Názov tejto kapitoly možno znie komplikovane, tak si vyjasníme, o čom tu budeme hovoriť. Budeme uvažovať o „osobnostných vlastnostiach“ osôb Božej Trojice. O každom z nich sa dá povedať niečo, čo sa nedá povedať o ostatných dvoch: „Od večných vekov je splodenie Syna vlastné Otcovi, Synovi je vlastné to, že je splodený Otcom, Svätému Duchu je vlastné to, že vychádza od Otca a od Syna.“

Ak chceme v plnosti obsiahnuť „osobnostné vlastnosti“, musíme hovoriť o tom, ako Otec plodí a ako je Syn splodený. Tejto záležitosti sa budeme venovať v tejto kapitole (článku). Potom sa musíme venovať vychádzaniu Svätého Ducha. Na to sa pozrieme v nasledujúcej kapitole (článku).

Syn

Nateraz bude pre nás kľúčovým slovom pojem „syn“. Veľmi nám pomôže to, ak okamžite rozpoznáme, že Biblia toto slovo používa viacerými spôsobmi. Za každú cenu sa musíme vyhnúť nerozumnej predstave, že, keďže Ježiš je nazvaný „Synom Božím“, znamená to, že Boh mal *dietä*.

Niekedy slovo syn znamená „syn“ v jednoduchom a rýdzom zmysle, ale používa sa aj voľne, v zmysle „potomok“. Takto sú potomkovia Izraela známi

ako „synovia Izraelovi“. Veľmi často toto slovo vôbec neobsahuje myšlienku „narodenia sa“. Obyvatelia Sionu sa nazývajú „synovia Siona“. Žiaci alebo učeníci prorokov sú „synovia prorokov“ (1. Kráľov 20:35). Hrubí, bezcitní a bezcharakterní ľudia sú známi ako „synovia Beliála“ (Deuteronomium 13:13), zatiaľ čo niekto, kto si zaslúži smrť, je „synom smrti“ (1. Samuelova 20:31). Tieto príklady sú zo Starej zmluvy, ale podobné použitie slova syn nájdeme aj v Novej zmluve.

Neprekvapí nás preto, keď nájdeme výraz „synovia Boží“, a neurobíme z toho záver, že Boh má potomkov. Pozemskí vládcovia sú opísaní ako „synovia Najvyššieho“ (Žalmy 82:6), pretože ich moc im zveril Boh a uplatňujú ju pod jeho vládou. Výraz „synovia Boží“ sa používa pre anjelov (Jób 1:6), ako aj pre ľudí, ktorí sú špeciálnym objektom Božej lásky – kresťanskí učeníci, ktorí dostali výsadu a boli adoptovaní, sú prijatí za členov Božej domácnosti (Matúš 5:9,45; Galatánom 3:26). Avšak keď sa titul „synovia Boží“ používa pre stvorené bytosti, či už sú to ľudia, alebo anjeli, vždy sa používa v množnom čísle. V jednotnom čísle sa používa iba vtedy, keď označuje Pána Ježiša Krista, druhú osobu Trojice. Jediná výnimka sa nachádza v Lukášovi 3:38, kde je slovo „syn Boží“ použité pre Adama. Dôvodom je očividne to, že Adam vďačí za svoj život priamo Bohu bez toho, že by mal ľudského otca.

Boží Syn

Keď uvažujeme o titule „Boží Syn“, ktorý sa používa pre nášho Pána Ježiša Krista (Ján 19:7), musíme si uvedomiť, že slovo „syn“ tu nie je použité tak, ako sme to doteraz opisovali. Ježiš nie je Synom svojho Otca v takom zmysle, že by mal počiatok. Slovo „syn“ tu neznamená ani frázu, ktorá by opisovala iba titul vysoko postaveného panovníka, ako je to v prípade pozemských vládcov. Nie je to jednoducho ani prostriedok, ako nás upovedomiť iba o tom, že Ježiš sa stal človekom nadprirodzeným spôsobom, a nie obyčajným narodením sa – i keď samozrejme aj na toto nás tento titul upozorňuje (pozri Lukáš 1:35). Nie je to ani starobylý a pôvabný spôsob, ako

vyjadriť to, že Ježiš je Bohu bližší než ktokoľvek iný. Použitie slova „Syn Boží“ je úplne iné. Prvá osoba Trojice sa volá „Otec“ preto, aby nám bolo ukázané, aký je jeho večný vzťah k Synovi. Druhá osoba Trojice sa volá „Syn“ preto, aby sme poznali, aký vzťah má k prvej osobe Trojice. „Otec“ a „Syn“ sú bežné tituly, avšak pomáhajú našim biednym mysliam pochopiť vzťah, ktorému sa tieto dve osoby Trojice navzájom tešia vo večnosti.

Tieto slová poukazujú na to, že Syn je tým, kým je, vďaka Otcovi. Avšak nenaznačujú, že Otec je tým, kým je, vďaka Synovi. Rovnakú myšlienku naznačuje aj fráza „jednorodný“, ktorá sa v Písme často vyskytuje. Ježiš je „jednorodný od Otca“ (Ján 1:14); „jednorodný Syn“ (Ján 1:18, 3:16); a „jednorodný Syn Boží“ (Ján 3:18). Syn vďačí za svoje splodenie Otcovi, ale opačne sa to nedá povedať. Písmo používa v iných dvoch prípadoch termín „prvorodený“. Slovo „prvorodený“ podčiarkuje to, že Ježiš existoval už pred všetkým stvorením (Kolosanom 1:15; Hebrejom 1:6). Vzťah medzi Ocom a Synom je očividne jedinečný. Niemenej Písmo pomáha našim smrteľným mysliam porozumieť tomuto vzťahu tým, že hovorí v terminológii splodenia a narodenia. Tiež je napísané, že Syn je odbleskom slávy a obrazom podstaty Boha Otca (Hebrejom 1:3). Pre Syna by bolo nemožným byť tým, kým je, bez Otca. Avšak o Bohu Otcovi sa nikdy nehovorí, že je obrazom podstaty Boha Syna.

Nenaznačujeme tým, že Otec *stvoril* Syna. Atanázo vyznanie správne prehlasuje, že „Syn pochádza zo samotného Otca, nie je utvorený ani stvorený, ale splodený.“ Pán Ježiš Kristus nie je stvorená bytosť. V kapitole 4 sme videli, že Syn

je Bohom rovnako, ako je Otec Bohom. Oni obaja sú Boh; obidvaja sú Bohom rovnocenne; obidvaja sú Bohom večne; a obidvaja sú Bohom v rovnakom zmysle. Ani netvrdíme, že Boh Otec sa rozhodol niečo spraviť, alebo že niečo, čo sa dovtedy neudialo, sa stalo. Hovoríme o niečom, čo sa v Božstve deje samozrejme, a čo sa dialo od vekov – niečo, čo sa deje teraz, a čo sa dialo večne. Ak by to tak nebolo, v Božstve by existovala zmena, a to je nemožné. Okrem toho by to odporovalo jasnému biblickému učeniu o tom, že Kristovo vychádzanie a jeho „východiská“ sú „odpradávná, odo dní veku“ (Micheáš 5:2, pozri Matúš 2:6 a Ján 7:42).

Niežeby Boh Otec z Boha Syna vytváral Boha. Syn je Bohom vo svojom vlastnom práve. A predsa by bez Boha Otca v Božej Trojici neexistovala osoba Boh Syn. Syn je tým, kým je, kvôli Otcovi. V rámci Božstva stále prebieha niečo, čo je podobné rozmyšľaniu a rozprávaníu. Syn je obrazom Otca. Práve preto sa o ňom hovorí ako o „Slove“, ktoré je u Boha, a ktoré je Bohom od počiatku (Ján 1:1–2). Toto je to, čím je Syn. Syn by týmto nemohol byť bez Boha Otca. Otec by bez Boha Syna nemohol nájsť obraz, ktorý by vyjadroval jeho podstatu. Toto je vzťah, ktorý navzájom majú prvá a druhá osoba Trojice.

Ak by sme to chceli vyjadriť technicky presnejšie, použili by sme slová Louisa Berkhofa: „Splodenie Syna môžeme definovať nasledovne: Je to ten večný a nevyhnutný akt prvej osoby Trojice, pri ktorom je Otec v rámci Božej Bytosti základom pre druhú takú osobnú existenciu, akou je on, pričom tejto druhej osobe dáva do vlastníctva celú božskú podstatu (esenciu) bez toho, že by sa

táto podstata akokoľvek delila, Otcovi odcudzila, alebo sa nejako zmenila“ (*Systematická teológia*, str. 94).

Čo hovorí Biblia

Verš za veršom vypovedá o tajupnej pravde, ktorá je predmetom našej diskusie. Pán Ježiš Kristus je Bohom vo svojom vlastnom práve. Premýšľajme o spôsoboch, akými je opísaný. On je nielen Slovom Božím (Ján 1:1), nielen presne reprezentuje Boží charakter (Hebrejom 1:3), ale je aj v podobe Boha (Filipanom 2:6), je „obrazom neviditeľného Boha“ (Kolosanom 1:15; 2. Korintánom 4:4). Táto hlavná myšlienka je nám neustále tlmočená. Syn by nemohol byť tým, čím je, bez Boha Otca. On je tým, kým je, kvôli Bohu Otcovi.

Je dôležité zdôrazniť, že tento vzťah Syna k Otcovi nemal počiatok. Vždy bol takýto. Nesmieme si myslieť, že Ježiš sa nazýva „Syn“ až od okamihu svojho narodenia, kedy ako človek prišiel na tento svet. Ako nám to jasne vyjadruje Ján 1:14–18, práve to, že na seba vzal telo, umožnilo ľuďom vidieť jednorodeného od Otca. Avšak jednorodeným bol už predtým. Božím milovaným Synom bol už vtedy, keď Boh stvoril vesmír (Kolosanom 1:13–20). Jeho synovstvo nie je postavením, ktoré by získal až neskôr. Tak podobne aj Rimanom 1:3 a Galátanom 4:4 hovoria o ňom najprv ako o Božom Synovi, až potom sa zmienia o jeho narodení. Ježiš bol Synom ešte predtým, ako prišiel v podobe hriešneho tela (Rimanom 8:3). Bol Synom Božím ešte skôr, ako ho Boh poslal na svet (Ján 3:16; 1. Jánov 4:9).

Hebrejom 1:5–8 sú výnimočne dôležité verše. O Pánovi Ježišovi Kristovi ako

o Synovi je tu prehlásené, že je Bohom, a že kraluje na tróne na veky vekov. Práve on je privedený na svet ako „prvorodený“. Jeho synovstvo je večné. Tento vzťah s Bohom Otcom nemal počiatok. Tento vzťah je jedinečný a je pre nás nepochopiteľný: „Nikto nezná Syna, iba Otec, ani Otca nezná nikto, iba Syn, a ten, komu by Syn chcel zjaviť“ (Matúš 11:27).

V Jánovi 5:16-47 Ježiš o svojom jedinečnom vzťahu s Bohom Otcom hovorí viac. Stojí za to nalistovať si tie verše a pozrieť sa teraz na ne. Verš 18 hovorí, že Ježiš nazval Boha „svojím *vlastným* Otcom“. Inými slovami povedané, Boh mu je Otcom takým spôsobom, akým nie je Otcom nikomu inému. Židia, ktorí počúvali, to pochopili úplne presne, a preto sa rozhnevali, že takto seba učinil rovným Bohu (verše 17-18). Ohromujúce je na tom to, že Ježišovo vedomie o svojom večnom splodení neumenšilo jeho vedomie o tom, že je rovný Bohu. A predsa povedal, že hoci činí tie isté skutky ako Otec, nemôže ich činiť nezávisle od Otca (verš 9-24). Súdiť môže iba preto, lebo Otec mu odovzdal súd (verš 22). To však neznamená, že sa treba k nemu správať ako k tomu, kto je menší od Otca. To nikdy! Ježišovi skutočne máme vzdávať česť, ktorá sa vzdáva Otcovi (verš 23)! Ak Syna takto nectia, potom sa ani Otcovi nedostáva tej cti, ktorá *mu* patrí. Ježiš si uvedomoval svoje synovstvo i to, že ho poslal Otec. Zároveň si bol vedomý svojej rovnosti a jednoty s Otcom. Pre naše mysle je to nepochopiteľné.

Tieto verše pokračujú opisom toho, ako Ježiš nástojí na tom, že rovnako ako Otec, i on má život sám v sebe. Nikto ho neoživil, na rozdiel od nás. Ježiš je živý vo svojom vlastnom práve. Aj keď je

to tak, pokračuje hovoriac, že má život sám v sebe iba preto, lebo mu ho dal Otec (verš 26)! Božiemu Synovi patrí aj božská výsada kriesiť mŕtvych (verš 25); a jednako nemôže činiť nič sám od seba. Všetku moc, ktorú uplatňuje, má kvôli Otcovi, ktorý ho poslal na svet a ktorého vôľu s láskou poslúcha (verše 30, 36). Prichádza, aby uplatnil Božiu moc (verš 40), prichádza ako ten, o kom píšu Písma (verše 39, 46), a predsa neprichádza vo svojom vlastnom mene, ale v mene Otcovom (verš 43). Celá táto pasáž Písma nám ukazuje, že Ježiš je Bohom sám v sebe a zo seba. Je Bohom vo svojom vlastnom práve. Jasné je aj to, že ak by nebolo Boha Otca, Syn by nebol *vôbec ničím*.

Podobnú pasáž Písma nájdeme v Jánovi 10:22-42. Ježiš tu opäť hovorí o svojom príchode v mene Otca a o tom, že tí, ktorých prišiel zachrániť, mu patria iba preto, lebo mu ich dal Otec (verše 25, 29). Na svete je len preto, lebo ho poslal Otec (verš 36). Toto je reč podriadenia sa. Tieto slová zjavujú, že Syn slúži Otcovi. A pritom si v tej istej pasáži Ježiš nárokuje božstvo úplne otvorene, takže Židia sa opäť chystajú zabiť ho (verš 31). Obvinili ho z toho, že sa vyhlasuje za Boha (verš 33), a nemýlili sa. To je presne to, čo Ježiš o sebe vyhlasoval! Vyhlasoval, že môže činiť to, čo dokáže činiť len sám Boh – dať večný život (verš 28). Prehlásil, že tých, ktorých zachránil, mu nikto nemôže vytrhnúť z jeho ruky, rovnako, ako ich nikto nemôže vytrhnúť z ruky Otca (verše 28-29). Nárokoval si, že je Božím Synom, ktorý je s Otcom jedno (verše 36, 30). Nemyslel tým na to, že by bol jedno so svojím Otcom v takom zmysle, ako sú jedno pozemský syn a pozemský otec. Pozemský syn vďačí za všetko, čím

je, svojmu otcovi. Tak je to aj v prípade Božieho Syna. Pozemský syn je samostatnou osobou, odlišiteľnou od otca. Tak je to aj v prípade Božieho Syna – v takom chápaní slova „osoba“, ako ho používame v tejto knihe. Avšak pozemský syn by nikdy nemohol povedať: „Otec je vo mne a ja v Otcovi“ (verš 38). Syn je odlišný od Otca. Syn je Otcovi podriadený. Otec ho poslal na svet. A predsa je Syn s Otcom jedno. Pritom Syn je Bohom tak ako Otec. A nielen to, každý z nich je v tom druhom. Práve v *tomto* spočíva tajomstvo večného splodenia Syna. Je to tajomstvo o „Synovi Božom, jednorodenom z Otca pred založením sveta, o Bohu z Boha, o Svetle zo Svetla, o pravom Bohu z pravého Boha, splodenom, nie stvorenom, ktorý je s Otcom jednej podstaty“ (Nicejské vyznanie).

Problematické otázky na zváženie

Toto učenie prirodzene vzbudzuje v našich mysliach mnohé problematické otázky. Musíme si čestne priznať, že na mnohé z nich nepoznáme odpoveď. Nadalej vidíme to, čo hovoria Písma, ale nie sme o nič bližšie k tomu, aby sme porozumeli, ako to tak môže byť. Ako môže Syn vďačiť Otcovi za všetko, čím je, a predsa byť Bohom sám v sebe a sám zo seba? Ako môže Syn vďačiť Otcovi za všetko, čím je, a predsa nebyť menším ako Otec? Ľudská logika toto nedokáže pochopiť. Všetky takéto ťažkosti spôsobujú výsmech neveriacich. Pre neveriaceho tieto pravdy odporujú zdravému rozumu, a preto ich považuje za smiešne. Pre neveriaceho sú neuveriteľné, a preto ich odmieta. V úplnom protiklade k neveriacemu človeku, veriaci chápe, že tieto pravdy presahujú

ľudský um a vymykajú sa ľudskej logike.

Existujú však aj problematické otázky, na ktoré vieme odpovedať. Odpovede nachádzame vo veršoch Písma. Napríklad verš Hebrejom 1:5 nás učí, že slová zo Žalmu 2:7 sa odvolávajú na nášho Pána Ježiša Krista: „Rozprávať budem o ustanovení zákona. Hospodin mi povedal: Ty si môj syn; ja som tá dnes splodil.“ Tieto slová zdanlivo naznačujú, že Pán Ježiš Kristus si pamätá, kedy sa stal Božím Synom. Ak je to tak, potom by sme už viac nemohli veriť v jeho *večné* splodenie. Avšak ak sa Kristus spätne odvoláva na niečo, čo je večnou a nepretržitou pravdou, ako inak by to mohol povedať? Toto je to, čo učia aj ostatné časti Písma. Bude rozumné, ak budeme vykladať tento verš vo svetle celého Písma, a nie naopak.

Rovnako aj Rimanom 1:4 a Skutky 13:32-33 zdanlivo naznačujú, že Ježiš sa stal Synom Božím tým, že bol vzkriesený z mŕtvych. To, že by Pavol niečo také tvrdil v Rimanom 1:4, je veľmi nepravdepodobné, pretože neskôr v Rimanom 8:3 učí, že Synom bol ešte *skôr*, ako prišiel v tele. Potrebujeme si spomenúť aj na Rimanom 1:3. Tu Pavol hovorí o Ježišovi ako o Synovi ešte predtým, než spomína jeho narodenie. Pavol hovorí vo verši 4 len to, že vzkriesenie z mŕtvych objasnilo Ježišovu večnú identitu.

V Skutkoch 13:32 apoštol Pavol najprv použije sloveso „vzkriesiť“ v ztiahom na Ježiša – sloveso „vzkriesiť“ na tomto mieste znamená „vzbudiť“. Odvoláva sa tu na vzbudenie Krista pri jeho narodení. Keď sloveso „vzkriesiť“ vyjadruje vzkriesenie, používa sa vždy so slovným spojením „z mŕtvych“. Takto použité ho vidíme vo verši 34. Pavol tu káže, že osoba, ktorá sa

narodila, bola tým, o kom sa hovorí, že je evanjelizačnej kázni nebojí dotknúť veľkolepej doktríny o večnom splodení Syna.

Redakčný výber zo siedmej kapitoly knihy Stuart Olyott „Traja sú jedno“ (podtitul: Čo Biblia učí o Trojici), vydavateľstvo ORDO SALUTIS, Pezinok 2004. Publikácia je nedostupná, celý náklad je rozobraný. Publikované s láskavým súhlasom vydavateľstva.

Nestálosť

A Pán pokračujúc povedal: Komu teda pripodobním ľudí tohoto pokolenia, a čomu sú podobní? Podobní sú deťom, sediacim na námestí, ktoré privolávajú jedny druhým a hovoria: Pískali sme vám, a netancovali ste; žalostne ako nad mŕtvym sme nariekali, a neplakali ste. Lebo prišiel Ján Krstiteľ nejediac chleba ani nepijúc vína, a hovoríte: Má démona. Prišiel Syn človeka jediac a pijúc, a hovoríte: Hľa, človek žráč a pijan vína, priateľ publikánov a hriešnikov. A tak je ospravedlnená múdrosť od všetkých svojich detí. (I ospravedlnená je múdrosť svojimi skutkami. Ev. preklad)

Lukáš 7:31-35

Ježiš pred touto pasážou, teda vo veršoch predtým, hovoril o svojom predchodcovi Jánovi Krstiteľovi. Vyzdvihoval kvality tohto pravého a verného Božieho služobníka, ktorý mal čoskoro zomrieť mučeníckou smrťou. Následne pokračuje v rozprávaní o ľuďoch tých čias, pridávajúc nám svoj názor na nich.

Vieme, že Ježiša často nasledovalo veľké množstvo ľudí, ktorí dychtivo túžili počuť jeho kázanie, ale najmä vidieť, ako koná zázraky. Za čo však Ježiš pokladal týchto ľudí? Čo si myslel o ich postojoch a správaní sa voči nemu a Jánovi Krstiteľovi? Nuž, Ježišovo prirovnanie vôbec nie je lichotivé. Prirovnáva ich k deťom, ktoré hrajú hru. Na začiatku chcú niektoré z nich hrať na svadbe, a tak jedno začne hrať na flaute očakávajúc, že ostatné deti, jeho kamaráti, budú tancovať. Ale tí povedia: „Nechceme hrať na svadbe.“ Potom malý hudobník začne hrať smútočnú, pohrebnú pieseň, ale ostatné deti opäť nechcú spolupracovať – odmietajú plakať.

Po celý ten čas hudobníci chceli ísť vlastnou cestou – a to tak, že chceli rozhodovať o tom, čo majú hrať ostatní. A pretože ich kamaráti odmietli byť do niečoho dotlačení, nahnevali sa a ostali sklamaní. V skutočnosti Ježiš hovorí, že súčasná generácia sa správa rovnako detinským spôsobom.

Pán Ježiš pokračuje vo vysvetľovaní významu svojho podobenstva. Prvý prišiel Ján Krstiteľ. Bol to jednoduchý, prostý človek, žijúci v púštnej oblasti. Vyhybal sa akejkoľvek ľudskej pohodlnosti a žil taký jednoduchý život, aký si len vieme predstaviť. Jeho stravou boli med a kobyľky častejšie než chlieb a nikdy sa nedotkol ani kvapky vína. Ako hodnotili Jána mnohí ľudia tej doby? Obviňovali ho, že je posadnutý démonom. Skutočnosť, že nespĺnil ich očakávania a nebol ochotný zapadnúť do ich predstáv, bola pre ľudí ospravedlnením ich sťažností na neho a nakoniec aj dôvodom na odmietnutie jeho posolstva. Určitý čas existoval veľký počet ľudí

ochotných dať sa pokrstiť rukami Jána, ale keď videli, že od svojich nasledovníkov, učeníkov očakáva, že budú viesť sebazapierajúci a Boha uctievať život, už ho ďalej nechceli počúvať. Ľudia nemohli spochybníť jeho posolstvo, a tak spochybnili jeho charakter hovoriac o ňom, že je posadnutý démonom. Takže hudobníci hrajúci na flautu boli s Jánom nespokojní, pretože nebol ochotný tancovať na ich veselú melódiu.

No keď prišiel Ježiš, jeho štýl života bol veľmi odlišný od toho Jánovho. Nemal žiadne zábrany stretávať sa s obyčajnými ľuďmi, nepreferoval špeciálnu stravu a neizoloval sa od ostatných ľudí. Nie, Ježiš sa nebál normálne jesť, s mierou piť víno, obliekať sa ako ostatní a stretávať sa s obyčajnými ľuďmi.

S príchodom Ježiša však hráči na flaute zmenili melódiu. Namiesto veselých piesní spustili pohrebný žalospev očakávajúc, že Ježiš bude extrémne striedmy v obliekaní, životnom štýle a úplne sa oddelí od hriešnikov. Inými slovami – chceli, aby sa správal tak, akoby bol na pohrebe. Ľudia voči nemu namietali a protestovali presne tak, ako proti Jánovi Krstiteľovi, ale z opačných dôvodov! Obviňovali Ježiša z nadmerného jedenia, pitia a z hriešneho spolčovania sa s ľuďmi so zlou povestou.

Z tohto vidíme, akí zvrátení boli tí ľudia. Ján aj Ježiš – obaja títo muži boli poslaní Bohom a obaja zohrali rozhodujúcu úlohu v Božom pláne spásy. Ján ako niekto, kto pripravoval cestu pre Ježiša a Ježiš ako ten, kto zaistil mužom a ženám cestu – spôsob, ako sa navrátiť k Bohu a byť spasení. Preto mali byť obaja ľuďmi prijatí a ctení za ich vernosť pri plnení úloh, ktoré Otec zveril

každému z nich. No obaja neboli vítaní, pretože nespĺňali očakávania, ktoré na nich kládli ľudia. Stručne povedané, ľudia boli nestáli.

Vo verši 35 Ježiš dospeje k záveru: „*I ospravedlnená je múdrosť svojimi skutkami*“. Jedno slovo, jedna vlastnosť, ktorou by kritici Jána Krstiteľa a Ježiša nikdy neopísali, je slovo *múdry*. Ako sme videli, ľudia si mysleli, že Ján bol posadnutý démonom – a kto by opísal takého človeka ako múdreho? Ježiša zasa obviňovali, že je *žrác a pijan* a že sa styka s ľuďmi s pochybnou povestou – a to určite nemožno považovať za múdre správanie. Ale aké povrchné boli tieto úsudky!

„Nie,“ hovorí Ježiš, „naše správanie a službu by ste mali hodnotiť na základe toho, aké účinky a vplyv má na ľudí.“ Tieto výsledky, resp. ovocie, nazýva „*deťmi*“ („*A tak je ospravedlnená múdrosť od všetkých svojich detí.*“)

Najprv premýšľajme nad Jánom Krstiteľom. Cieľom jeho služby bolo volať ľudí k pokániu – a stovky ľudí k nemu prišli, aby boli pokrstení – to naznačovalo, že boli jeho službou dotknutí, pokorení a chceli sa odvrátiť od svojich hriechov. Je duch pokory a pokánia dieťaťom resp. ovocím bláznovstva, alebo múdrosti? Určite múdrosti.

A čo sa týka Ježišovej služby? Jeho skvelá povaha, úžasné zázraky a slávne učenie nemôžu byť nikdy opísané ako hlúpe nezaujatou osobou bez predsudkov. Účinok jeho služby, ktorý menil a pretváral dokonca aj veľmi skazených ľudí, bol dostatočným dôkazom veľkej múdrosti Pána Ježiša Krista. Takže vidíme, že títo podrývači boli pri hodnotení Jána Krstiteľa a Ježiša detinskí, povrchní a úplne pomýlení.

A ako môžeme toto učenie aplikovať do našich dní? Nuž, Ján prišiel varovať ľudí, že sú pod Božím hnevom a že im hrozí odsúdenie a vrhnutie do pekla. Podobne, jednou z úloh pravých veriacich v dnešných dňoch je varovať ľudí z toho istého dôvodu: ak neučinia pokánie a nevzdajú sa svojich hriechov, budú Bohom odmietnutí a zažijú večné muky pekla. Ak dnes povieťe ľuďom niečo podobné, pravdepodobne odvetia, že ste blázon. Drahí čitatelia, keď by ste počuli takéto posolstvo, možno by ste aj vy ostali šokovaní a dotknutí, no posolstvo Jána je rovnako pravdivé, ako bolo vtedy, keď ho povedal prvýkrát. Odmietnutie činiť pokánie a neprijatie Spasiteľa vás presunie, preniesie do pekla. Čo bolo Ježišovým posolstvom?

Boli to tieto slová: „*Pokiaľ neuveríte vo mňa, zomriete vo svojich hriechoch.*“ Ne predstavujte si, že záchranu a spasenie môžete dosiahnuť dobrými skutkami a dodržiavaním tradícií vašej cirkvi. Spasenie je bezplatný dar daný všetkým, ktorí svoju dôveru vkladajú v Krista a majú nádej jedine v ňom.

Drahí priatelia, nech ste ktokoľvek, neočakávajte odo mňa, že budem ohlasovať iné posolstvo ako posolstvo Jána a Ježiša. Ak to, čo hovorím, je rovnaké ako to, čo hlásal Ježiš a Ján (a môžete si to v evanjeliách overiť sami), tak odmietnuť to, čo hlásame, znamená odmietnuť jediné šancu na spasenie. Nebuďte bláznivi a povrchní, buďte múdri. Odvráťte sa od svojich hriechov, verte v Krista a dostanete večný život.

Michael Steedman

Odmietnutie evolúcie

V *Solas* číslo 35, leto 2017 sme informovali o príprave publikácie „Jonathan Sarfati: *Odmietnutie evolúcie*“. Publikácia je už pripravená do tlače a prinášame Vám o nej podrobnejšie informácie. V nasledovnom texte predkladáme z nej ukážku – z predslovu, úvodu a stručný náčrt obsahu jednotlivých kapitol.

Z predslovu

Keď kniha *Odmietnutie evolúcie* vyšla prvýkrát, jej predslov napísal známy kreacionistický prednášateľ, ktorý povedal: „Podľa môjho názoru je táto nová publikácia jedna z najaktuálnejších kritík modernej teórie evolúcie.“

Kniha *Odmietnutie evolúcie* však presiahla naše najväčšie očakávania a stala sa asi najčítanejšou kreacionistickou knihou (po Biblii!). Mnohé tisíce ľudí si kúpili niekoľko kópií, aby ich dali svojim blízkym, priateľom, kolegom v práci, spolužiakom, učiteľom a pastorm.

Autor Dr. Jonathan Sarfati nie je iba geniálnym vedcom, ale aj expertom na presnú, jasnú komunikáciu a logické myslenie. Toto stručné majstrovské dielo vytvoril ako priamu odpoveď na knihu, ktorá bola vydaná prestížnou Národnou akadémiou vied Spojených štátov (NAS) a ktorej zámerom bolo pripraviť učiteľov biológie na vyučovanie evolúcie tak, aby jej ich študenti verili.

V prekvapivo jadrnom vyvrátení najlepších argumentov NAS za evolúciu a dlhé roky prenikavá myseľ Dr. Sarfatiho obnažuje povrchnosť apologetiky prevládajúce-

ho kultúrneho mýtu našej doby – že všetko sa stvorilo samo bez potreby stvoriteľa.

Jonathan na začiatku knihy ukazuje, že problém nie je v skutočnosti problém veda verzus náboženstvo, ale veda jedného náboženského pohľadu (ateizmu/materializmu) verzus veda iného náboženského pohľadu (biblický teizmus). V konečnom dôsledku náboženská predispozícia určuje, ako bude človek pristupovať k dôkazom. Keď ide o náš pôvod, „fakty“ nehovoria samy za seba. Je zaiste veľmi dôležité túto skutočnosť pochopiť.

Nikto, kto chce skutočne porozumieť časom, v ktorých žijeme, si nemôže dovoliť ignorovať túto prelomovú prácu. Naše predstavy o tom, odkiaľ sme prišli, priamo ovplyvňujú naše názory na to, čo je vlastne život. Táto kniha by nemohla byť dôležitejšia – alebo lepšie načasovaná.

*Don Batten B.Sc.Agr. (Hons 1), Ph.D.
vedúci vedecký pracovník, spisovateľ a prednásateľ*

Z úvodu

Národná akadémia vied (NAS) vydala príručku pre učiteľov s názvom „*Učenie o evolúcii a podstate vedy*“. Bola určená pre pedagógov po celej Amerike, aby ich nabádala a usmerňovala do väčšieho začleneného výučby o evolúcii do ich vyučovacích hodín. V podstate ide o to, aby učili, že evolúcia od elementárnej bunky k človeku je skutočnosť.

Celý sekulárny systém vyučovania v Amerike (a vo väčšine ostatných krajín po celom svete) je podložený evolúciou. Po preskúmaní niekoľkých učebníc biológie v sekulárnom školskom systéme sme zistili, že sú *všetky* nehanebne za evolúciu.

Kniha *Odmietnutie evolúcie* sa snaží kompenzovať jednostranný pro-evolucionistický spôsob, ktorým sa vyučuje téma

pôvodu. Príručka NAS, vytvorená viacerými vedúcimi evolucionistami, zjavne obsahuje najaktuálnejšie a najhlavnejšie argumenty pre evolúciu. Preto sa jej kritika obracia na súčasnú teóriu evolúcie, ako je vyučovaná na univerzitách, verejných školách a ako je prezentovaná v médiách. *Odmietnutie evolúcie* reaguje na mnohé argumenty, ktoré kniha „*Učenie o evolúcii a podstate vedy*“ obsahuje, takže táto celková kritika evolúcie môže byť užitočnou výzvou pre učiteľov, študentov a rodičov. Pritom *Odmietnutie evolúcie* podáva čo najväčšie možné množstvo pozitívnych informácií na obranu kreacionistickej pozície (biblického stvorenia). Poskytuje tak vhodné zhrnutie argumentov proti evolúcii a za stvorenie. Mala by podnietiť veľa diskusií a pomôcť študentom a učiteľom myslieť viac kriticky o otázke pôvodu našej existencie.

Z jednotlivých kapitol

Kniha *Odmietnutie evolúcie* sa vo svojich deviatich kapitolách venuje nasledovným oblastiam:

Prvá kapitola: *Evolúcia a stvorenie, veda a náboženstvo, fakty a predsudky*

Fakty nehovoria samy za seba, ale sú *interpretované* podľa nejakého svetonázoru. Interpretácia stvorenia podľa biblického svetonázoru vytvára vedecky presvedčivejšiu teóriu, než akú predkladajú evolucionisti.

Druhá kapitola: *Variácia a prirodzený výber verzus evolúcia*

Evolucionisti predpokladajú, že zmeny v organizmoch v konečnom dôsledku zvyšujú informačný obsah, takže jediná živá bunka (o ktorej tvrdia, že vznikla z neživých chemikálií) bola predchodcom všetkých foriem života.

Kreacionisti veria, že jednotlivé druhy boli stvorené a že zmeny väčšinou odstraňujú informácie alebo ponechajú ich celkový objem nezmenený.

Tretia kapitola: *Chýbajú prepojenia*

Evolucionisti od čias Darwina predpokladali, že fosílny záznam preukáže mnohé prechodné formy, ktoré spájajú jeden druh organizmu s iným druhom. Fosílny záznam namiesto toho ukazuje, že sa živočíchy náhle objavujú plne sformované a ako oddelené druhy.

Štvrtá kapitola: *Evolúcia vtákov?*

Vtáky sú jedinečnými tvormi s krídlami a perím, ktoré bolo navrhnuté na lietanie, a so špeciálnymi pľúcami, ktoré sú úplne odlišné od pľúc akýchkoľvek plazov. Niektorí evolucionisti sú presvedčení, že vtáky sa vyvinuli z plachtiacich stromových plazov, pričom podľa iných sa vtáky vyvinuli z chodiacich dinosaurov. Každá skupina evolucionistov vyvracia tú druhú úplne presvedčivo.

Piata kapitola: *Evolúcia veľrýb?*

Veľryby sú cicavce určené pre život vo vode s mnohými jedinečnými črtami. Kniha *Učenie o evolúcii* tvrdí, že veľryby sa vyvinuli zo suchozemských zvierat, a prezentuje údajnú sériu prechodných foriem veľrýb. Pri detailnejšej analýze však žiadna z nich neobstojí.

Šiesta kapitola: *Ludia: obraz Boha alebo pokročilé ludoopy?*

Ludia sa veľmi odlišujú od ludoopov, hlavne inteligenciou a jazykom. Kniha *Učenie o evolúcii* prezentuje sériu lebiek údajných „ludoopov“. Dôkazný materiál však ukazuje, že ľudia a australopitekorodé sú odlišné druhy.

Siedma kapitola: *Astronómia*

Kniha *Učenie o evolúcii* prezentuje známú teóriu veľkého tresku. Nepo-

skytuje však uspokojivé evolučné vysvetlenie toho, ako mohol vzniknúť bez príčiny vesmír alebo ako sa sformovali hviezdy a slnečná sústava po takomto údajnom veľkom tresku.

Ôsma kapitola: *Aká stará je Zem?*

Kniha *Učenie o evolúcii* učí, že Zem je miliardy rokov stará, a poukazuje na fosílie a rádiometrické datovanie ako „dôkaz“. Existujú však dôkazy o tom, že mnohé horniny a fosílie boli vytvorené katastrofickými procesmi, čo je konzistentné s biblickou koncepciou zahrňujúcou globálnu potopu. 90% použitých metód naznačuje, že vek Zeme je oveľa mladší ako ten, čo presadzuje kniha *Učenie o evolúcii*.

Deviata kapitola: *Je vysvetlenie dizajnu legitímne?*

Živé organizmy obsahujú množstvá komplexných, špecifických informácií, ktoré sú zakódované v DNA. Samotná DNA je najúčinnejší systém ukladania/vyhľadávania informácií vo vesmíre. Informácia, ktorú ukladá, je plánom pre všetky enzýmy (bielkoviny), ktoré sú potrebné pre život, a je tiež receptom na vybudovanie potrebných komplexných orgánov. Nakoniec je poukázané, že vysvetlenie dizajnu je legitímne a že jediný dôvod, prečo ho niektorí odmietajú, je *a priori* viera v materializmus.

Preto existujú dobré dôvody brať biblickú správu stvorenia aj z pohľadu vedy úplne vážne, ako aj dôvody, prečo by mali študenti, ale aj všetci ostatní, počuť dôkazy pre odmietnutie evolúcie.

Zámer a užitočnosť publikácie

Publikácia *Odmietnutie evolúcie* sa svojím obsahom vyjadruje k najzávažnejšej otázke ľudskej existencie: *Kto sme, odkiaľ sme sa tu vzali a ako začala*

všetko viditeľné a neviditeľné existovať. Jednoznačne zaujíma stanovisko sedemdnového biblického stvorenia a z tohto pohľadu interpretuje aj vedecké poznatky. Poukazuje na fakt, že skutočná veda, veda vo svojej pravej podstate, nie je v rozpore s biblickým zjavením. Publikácia je určená pre širokú verejnosť a je napísaná jednoduchým a zrozumiteľným štýlom, aj keď hovorí o odborných otázkach. Nekompromisne pritom odmieta evolučnú koncepciu vzniku sveta a života a obhajuje biblickú vieru a biblický pohľad na svet.

Kniha Jonathana Sarfatiho je reakciou na situáciu vzniknutú v prostredí, v ktorom sa on nachádza. Tvrdenia materializmu a evolučného učenia sú však rovnaké na celej širšej zemi, a preto aj argumenty ich odmietnutia majú univerzálnu platnosť bez ohľadu na miesto ich vzniku a autora ich pôvodu. Argumenty a dôvody pre odmietnutie evolúcie sú rovnaké a rovnako platné aj v našom prostredí. *Odmietnutie evolúcie* je preto rovnako cenná kniha pre nás, ako je cenná pre ľudí žijúcich kdekoľvek inde na svete. Takáto publikácia na našom knižnom trhu a v našej kultúre chýba. Zámerom združenia Solas je preto aj u nás a aj cez túto publikáciu poukázať na pravdivosť a pravosť biblickej viery a biblického svetonázoru. Sme presvedčení, že pomôže mnohým vo svetonázorovej orientácii a v uchopení pravdy uprostred nepreberného množstva materialistických a evolučných klamstiev o našom pôvode, bytí a smerovaní.

Publikácia je vhodná a užitočná pre individuálnu evanjelizáciu a svedectvo, rovnako ako aj pre evanjelizačné zborové podujatia. Preto cieľom združenia je sprístupniť publikáciu čo najširšiemu okruhu

verejnosti, minimálne aspoň čitateľom nachádzajúcim sa v zozname odberateľov časopisu *Solas*. Pretože publikácia bude nepredajná, obraciame sa na Vás, milí bratia a sestry a sympatizanti združenia, s výzvou o finančnú podporu, finančný dar na tlač a distribúciu tejto publikácie.

Tlač a distribúcia publikácie

Technické údaje publikácie *Odmietnutie evolúcie*: Formát A5 (na výšku); obálka štvorfarebná, povrchová úprava: lesklé lamino; počet strán čiernobieleho vnútra 144; väzba V4 (šitolepená). Predpokladaná tlač a distribúcia: jún 2019. Pozri *tretiu stranu obálky*.

Náklady na tlač sú určené technickými parametrami publikácie. *Náklady na distribúciu* Slovenskou poštou určuje hmotnosť (váha) zásielky (s jedným výtlačkom publikácie), ktorá by podľa prepočtov tlačiarne (Alfa print Martin) spadala do poštovej listovej zásielky kategórie „List 2. triedy do hmotnosti 500 gramov“.

Podporiť vydanie a distribúciu *Odmietnutie evolúcie* môžete jednorazovým finančným darom prostredníctvom priloženého poštového poukazu, pričom do správy pre prijímateľa uveďte „dar na knihu“. Alebo tak môžete urobiť aj prevodom na účet združenia Solas vedeného vo VÚB Žilina – na číslo účtu v tvare IBAN: SK08 0200 0000 0024 8691 6455. *Ďalšie potrebné údaje pri platbe prevodom zo zahraničia*: „SWIFT: SUBASKBX. Adresa banky pre prevody a platby zo zahraničia: VÚB, Mlynské nivy 1, SK 829 90 Bratislava 25, Slovakia.“ (V tiráži časopisu *Solas* sa tieto údaje nachádzajú v riadku *Zo zahraničia:...*). V tomto prípade (pri prevode na účet) do správy/informácie pre prijímateľa uveďte: *prezvisko bydlisko dar*

na knihu. V oboch prípadoch to bude pre nás informácia, že tento jednorazový finančný dar posielate na podporu vydania a distribúciu knihy *Odmietnutie evolúcie*. Napr.: *Mrkvicka Presov na knihu* (v prípade jednotlivca), alebo: *spoločenstvo/zbor mesto na knihu* (v prípade spoločenstva, zboru). Dôležité (!): Správa/informácia pre adresáta/prijímateľa (pre nás) musí byť napísaná tak, aby sme z nej vedeli identifikovať darcu (!). Pritom pamätajte aj na balné a poštovné.

V prípade, že máte záujem o zaslanie väčšieho počtu výtlačkov publikácie ako jeden, sme pripravení vyhovieť aj takejto vašej požiadavke. V takomto prípade do poštového poukazu do správy pre adresáta uveďte „dar na knihu x ks“. V prípade prevodu na účet združenia do správy/informácie pre prijímateľa uveďte: *prezvisko bydlisko na knihu x ks*; napr.: *Mrkvicka Presov na knihu x ks* (v prípade jednotlivca), alebo: *spoločenstvo/zbor mesto na knihu x ks* (v prípade spoločenstva/zboru). Kde namiesto „x“ uvediete počet výtlačkov, ktoré chcete mať doručené. Pri väčšom počte výtlačkov publikácie ako jeden paralelne s finančným darom nás rozhodne informujte (!) o tomto Vašom záujme aj písomne na jednu z adries: „solas@solas.sk“; „redakcia.solas@solas.sk“ alebo poštovým listom (poštou) na adresu: Solas, P.O. Box 76, 010 07 Žilina 7.

Väčšie množstvo publikácií ako jeden výtlačok bude tiež distribuované

tlačiarňou Alfa print Martin (Robotnícka 1/D, 036 01 Martin; <http://www.alfaprint.eu>). Pre spoľahlivé doručenie zásielky nám určite (!) na jednu z vyššie uvedených našich adries (!) písomne oznámte tiež svoju presnú domovskú adresu a telefónne číslo, popr. e-mail. Oboje sú nutne potrebné pre spoľahlivé doručenie zásielky.

Výtlačky publikácie bude možné prevziať aj osobne (osobný odber) v priestoroch tlačiarne Alfa print Martin (všetky potrebné údaje sú na web stránke „<http://www.alfaprint.eu>“; GPS: 49° 3'41.44"N, 18°54'41.93"E). V prípade, že si chcete výtlačky publikácie prevziať osobne priamo v tlačiarňi, oznámte to nám (vedeniu združenia!) paralelne so zaslaním finančného daru na jednu z vyššie uvedených našich adries a my následne budeme o Vašom osobnom odbere informovať pracovníkov v Alfa printe. Termín možného osobného odberu a ďalšie podrobnosti osobného odberu budú oznámené v ďalšom čísle *Solas*.

Upozorňujeme, že publikácia je nepredajná! Náklad publikácie (počet vytlačených kusov) a jej distribúcia budú určené finančnými prostriedkami získanými zbierkou. Uzávierka darov na knihu *Odmietnutie evolúcie* je dňa 15. apríla 2019. Predpokladaná tlač a distribúcia: jún 2019. Nepremeškajte jedinečnú príležitosť!

Milí bratia a sestry!

Keď budete uvažovať o svojej finančnej podpore, spomeňte si na tých bratov a sestry, ktorých by publikácia možno potešila, ale nie sú finančne dostatočne úspešní. A tiež na slová Písma: „... *pracujúc treba sa nám zaujímať slabých a pamätať na slová Pána Ježiša, lebo on povedal: Blahoslavenejšie je dávať ako brať*“ (Skutky 20:35).

Vedenie občianskeho združenia Solas

Milí priatelia a sympatizanti časopisu Solas!

Službu združenia Solas môžete podporiť aj svojimi 2 percentami z dane z príjmu. Na príjem 2 percent z dane sme zaregistrovaní „V Notárskom centrálnom registri určených právnických osôb (NCRpo) dňa 28. 9. 2018 pod sp. zn. NCRpo 272/2018“. Zdaňovacie obdobie 2018 (rok príjmu 2 % podielu zaplatenej dane 2019).

Údaje, ktoré potrebujete uviesť do vášho daňového priznania – do oddielu „Údaje o prijímateľovi“:

IČO: **42064619**

Sídlo – ulica: **Smreková**

Právna forma: **Občianske združenie**

Súpisné/orientačné číslo: **3093/11**

Obchodné meno (názov): **Solas**

PSČ: **01007** Obec: **Žilina 7**

Potrebné formuláre si môžete stiahnuť aj z web stránky združenia Solas (<http://solas.sk/o-nas/podpora-sluzby-zdruzenia-a-casopisu>) alebo priamo z adresy <https://www.dvepercenta.sk/details.php?organizationID=14385>.

Solas číslo 42, 12. ročník, 2019/1 (jar)

Časopis *Solas* vydáva občianske združenie Solas, Smreková 11, 010 07 Žilina 7. IČO: 42064619. Je evidovaný Ministerstvom kultúry SR pod číslom EV 22/08.

Vychádza štyrikrát do roka.

Je nepredajný. Odberateľom ho zasielame bezplatne.

Číslo 42 vyšlo 4. marca 2019 v náklade: 1 920 ks.

Tlač a distribúcia: Alfa print, s. r. o., Martin, www.alfaprint.sk

Žiadosti o zaradenie do zoznamu odberateľov pošlite na poštovú alebo e-mailovú adresu redakcie.

Dobrovoľné finančné príspevky a dary môžete posilať na účty:

Z územia Slovenska: VÚB Žilina, číslo účtu: SK08 0200 0000 0024 8691 6455;

Z Českej republiky: Poštovní spořitelna, číslo účtu: 247761864/0300

Zo zahraničia: Číslo účtu v tvare IBAN: SK08 0200 0000 0024 8691 6455, SWIFT: SUBASKBX; VÚB, Mlynské nivy 1, SK 829 90 Bratislava 25, Slovakia.

Fotografie: Redakcia *Solas*

Zodpovedný redaktor: Drahoslav Vajda, <http://drahoslav.solas.sk>

Adresa redakcie: Redakcia *Solas*, P. O. Box 76, 010 07 Žilina 7, Slovensko

(Address: Editorial Board *Solas*, P. O. Box 76, SK 010 07 Žilina 7, Slovakia, Europe)
tel.: +421 948 444 155

e-mail: redakcia.solas@solas.sk; solas@solas.sk

web stránky: www.solas.sk; casopis.solas.sk; blog.solas.sk

ISSN 1337-883X

SOLA SCRIPTURA
SOLUS CHRISTUS
SOLA GRATIA
SOLA FIDE
SOLI DEO GLORIA

PRIPRAVUJEME

J. Sarfati:
Odmietnutie evolúcie

formát A5
obálka štvorfarebná,
lesklé lamino
počet strán: 144
väzba V4

predpokladaná tlač
a distribúcia: 6/2019

(viac na str. 39-43)

Jedine Bohu patří sláva

**Časopis Solas je, alebo sa môže stať, aj vašim časopisom.
Čítajte a rozširujte ho. Prispievajte svojimi článkami, svojím svedectvom.
Podporujte ho modlitebne, podporujte ho finančne.**

www.solas.sk